

ΚΑΘΕΦΕΦΤΗΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1998

ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1998
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
ΤΕΥΧΟΣ 39

Β.ΒΛ.ΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Εκδότου

ΗΜΕΡΟΜ. 10-9-98

ΑΡΙΘ. 24638

Τον καιρό που ήμουναι παιδί (Λίγα απ' όλα)

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Εσωτερικού δρχ. 1000
Εξωτερικού δολ. 20

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΥΛΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ**

A. Σιώτος Κώστας
τηλ. 78141 (γραφείο)
33051 (σπίτι)

B. Αλεξίου Χρήστος
Δροσίνη 151 26 Μαρούσι
τηλ. 3600611

"ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ"
Συντάσσεται από Επιτροπή
μελών του Συλλόγου και της
Αδελφότητας Αμπελοχωριτών

ΕΔΡΑ: ΓΙΑΝΝΕΝΑ

**A. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ
ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ**

Ρώμα 20
45221 ΓΙΑΝΝΕΝΑ
τηλ. 73943

**B. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ
ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ**
Φυλής 24 104 33 Αθήνα
Τηλ. 8235570

Συντακτική Επιτροπή

Αναστασίου Χρήστος Δημ.
Παπαιωάννου Απόστολος Ε.
Σιώτος Κώστας Ε.

Ο δάσκαλος ο Μήτσιος με τις μικρές ιστοριούλες του απ' τα παλιά, μου θύμισε τον Αποστόλη Πατσούρα, μια συνάντηση που είχα μαζί του, και που ήταν η τελευταία.

Όπως είδατε στο βιογραφικό μου, ήμουναι στα οχυρά, όταν μας επιτέθηκαν οι Γερμανοί. Κατά σύμπτωση εκεί μπροστά στο οχυρό που με έβαλαν να το προστατεύω, δούλευε ο Αποστόλης.

Μια μέρα βλέπω κάποιον να με πλησιάζει εκεί που καθόμουναι στο παρατηρητήριό μου. Ζητάω μου είπε τον κύριο τάδε και ανέφερε το όνομά μου. Να μη σας τα πολυλογώ, μου είπε ότι με ήθελε ο Αποστόλης. Η χαρά μου δεν περιγράφεται. Μού δειξε βαθειά, κάτω προς το ρέμα, μια παράγκα. Δε χασομεράω, ανέβηκα σ' ένα παλιάλογο, που μου είχαν δώσει και σε λίγο βρέθηκα στην παράγκα. Ο Αποστόλης, είχε μάθει ότι ήμουναι εκεί κοντά, με περίμενε στην πόρτα. Χαιρετηθήκαμε, αγκαλιαστήκαμε, δεν θυμάμαι αν φιληθήκαμε κιόλας, που δεν συνηθίζονταν στο χωριό. Δεν ήταν μικρό πράμα. Οι ώρες ήταν πολύ δύσκολες. Από στιγμή σε στιγμή περιμέναμε τους Γερμανούς. Θα μπορούσα να πω ότι ήταν συνάντηση κάτω από δραματικές συνθήκες. Ύστερα μπήκαμε μέσα στην παράγκα, όπου ο Αποστόλης, μου έκανε το τραπέζι. Είχε σφάξει τον κόκορα τον σιτευτόν, όπως λένε, για να με περιποιηθεί και άφησε εκεί απ' έξω, δυο τρεις κοτούλες ορφανές, όπως τις είδα. Θυμηθήκαμε τα παλιά, αλλά για την κατάσταση εκείνη την ώρα, δεν είπαμε τίποτα. Ύστερα, αποχαιρετιστήκαμε και έφυγα. Την νύχτα, πριν μας επιτεθούν οι Γερμανοί, ο Αποστόλης και όλο το πολιτικό προσωπικό, που δούλευε στο οχυρό, είχε φύγει. Από τότε δεν τον ματαΐδα.

Ο Αποστόλης ήταν ένας χαριτωμένος άνθρωπος. Πάντοτε με γελαστό πρόσωπο, με τα ανέκδοτά του και με τα αστεϊάκια του.

Στο χωριό, όταν έβλεπες από μακριά, μια συγκέντρωση, ένα πηγαδάκι, έπρεπε να καταλάβεις, ότι στην μέση ήταν ο Αποστόλης, καθισμένος κατάχαμα διπλοπόδι, κι έλεγε αστεία, κι όλοι γύρω - γύρω ακούγαν και γέλαγαν. Εγώ θυμάμαι, κάνα δυο μικρά, κυρίως απ' το στρατό, που μολόγαγε. Για τον υπόλοχαγό του φρουραρχείου που δεν τον χαιρέταγαν οι στρατιώτες: "Γιατί δεν με χαιρέτησες"; — Δεν σε αντιλήφθην κε υπολοχαγέ! Και για να τους το κόψει αυτότους ρώταγε απ' ευθείας: — Γιατί δεν με αντιλήφθης; Τούλεγε ο Αποστόλης και γελούσε λίγο, ένα γελάκι σιγανό και καρκαριστό, επειδή ο στρατιώτης τα έχανε και δεν ήξερε τι να πει.

Άλλη μια φορά, μας έλεγε για ένα στρατιώτη που πήγε να παραδόσει τους κάλυκες, επειδή απολύονταν. Μέτρησαν καμπόσους και ύστερα ξαφνικά, γυρίζει το σακκίδιο και τους ρίχνει όλους τους

υπόλοιπους στο σωρό, επειδή ήξερε ότι του λείπουν κάμποσοι. Τι να κάνει και ο σιτιστής, τον ξεχρεώσε.

Ο Αποστόλης Πατσούρας, που τον λέγανε και Αποστολάκη, έτσι τον έλεγαν οι μεγάλοι, για να τον ξεχωρίζουν φαίνεται, από κάποιον μεγαλύτερον Αποστόλη, ποιόν άραγε; Μήπως τον Αποστόλ' Κόκκινο; Δεν ξέρω. Ο Αποστόλης λέω χαθηκε τζάμπα. Από μια απλή δηλητηρίαση, που και κεινη την εποχή, ήταν ένα απλό πλύσιμο στομάχου. Αλλά πού γιατρός; πού μεταφορικό μέσο, να τον παει στο γιατρό;

Ένας άλλος Σκλουπιώτης, κι αυτός ωραίος άνθρωπος, καλοπροαίρετος, χωρίς κακιες μέσα του, ήρεμος που δεν τον άκουσα ποτέ, να υψώνει τον τονο της φωνής του πήγε κι αυτός τζάμπα, από μια γελοία γαστρορραγία που ήταν κι αυτή και τότε ακόμα μια πολύ απλή μετάγγιση αίματος. Αλλά που γιατρός, που νοσοκόμος και που μεταφορικό μέσο.

Θυμάμαι κάτι ακόμα με το Δήμο. Μια φορά, καθόμασταν απ' έξω απ' το μαγαζί του, απανω σε κάτι πέτρινα σκαμνάκια που είχε εκεί, (το μαγαζί ήταν κλειστό) και έλεγε διαφορά. Εμείς είμαστε μικρότεροι 8 με 10 χρονια. Για μια στιγμή μας λέει: "Ξέρετε ρε παιδιά, τί ήθελα;" Τί ήθελες Δήμο; Να 'μουν όλο τον καιρο 18 χρονών. Και να σκεφτήτε, ότι δεν ήταν ακόμα 30. Αυτό το φιλοσοφημένο αίτημα, ήταν όλο κι όλο που ήθελε απ' τη ζωή ο Δημαλέξης. Δεν ήθελε ούτε πλούτη, ούτε δοξες. Μόνο νεότητα. Σαμπως ο Φάουστ, ξέρετε αυτός ο ήρωας του Γκαίτε, δεν πούλησε την ψυχή του στο διαβολο, για να ξαναγίνει νέος; Βέβαια ο Δήμος δεν ήξερε τίποτα απ' αυτό. Όμως ιδεστε σύμπτωση αποψεων, μεταξύ αυτουνού και του μεγάλου Γερμανού συγγραφέα και φιλοσόφου. Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ του Σκλουπιώτη και του μεγάλου Γερμανού. Ο Δήμος εκδήλωσε το απιαστο οραμα του, τον διακαη ποθο του, ενώ βρισκοταν ακόμα στον ανθό της ηλικίας του, ενώ ο Άλλος, ήταν 75 χρονών. Τότε μόνο κατάλαβε την αξία των νιατών που τον είχαν εγκαταλειψει χωρίς να τα χαρεί φαίνεται και τάφκιαξε με μια δεκαοχταρα. Τα λέω αυτά για τον Γερμανό συγγραφέα γιατί πίσω απο τον φαουστ, τον ήρωα του έργου του ("Φάουστ") κρύβονταν ο ίδιος. Θυμάμαι, με τον Δήμο κάτι λίγο δραματικό όπως θα δείτε. Γυριζα από το πανηγυρι απ' την Γκουρα με τη μανα μου και έναν ανηψιό μου απο τη βαβω τη Μαρία, που ήταν ίσια με μένα στα χρόνια. Η καυμένη η μανα μου, με ήθελε απαραίτητο συνοδό, όταν πήγαινε κάθε πανηγύρι (ξέρετε αυτό στις 8 Σεπτέμβρη) για να ιδεί τ' αδελφια της. Όλη τη νύχτα εβρεχε και το πρωί ο καιρος ήταν κλεισμένος. Η μανα μου με σταύρωσε να κάσουμε ακόμα, γιατί το ποταμι θα ήταν κατεβασμένο. Τίποτε εγώ. Είχα θυμώσει με κάποιον απ' τους μπαρμπάδες μου, και ήθελα να φύγω γρηγορα. Όταν κατεβήκαμε στο ποτάμι, στο Στενό, τι να δούμε! Το ποτάμι θαλάσσα. Ο Πορος, εκεί στην Πλακανίδα, δε φαίνονταν πουθενά. Ο Ξενοφων σε μια παρομοια περιπτωση γραφει μια φράση που μου είχε κάνει μεγάλη εντυπωση και τη θυμάμαι πάντοτε "ενθα δη αφικοντο όπου ο μιν τιγρης πανταπασιν απορος ην". Δεν θελει μετάφραση. Είναι τόσο εύκολος ο Ξενοφων, η αττική μέλισσα, όπως τον έλεγαν. Μιλάει για τους

μυρίους του, όταν αντίκρυσαν το μεγάλο ποτάμι κατεβασμένο. Ξέρετε, ο Ξενοφών από πολεμικός ανταποκριτής που ήταν, έγινε στρατιωτικός αρχηγός των μυρίων, όπως θυμάστε από το σχολαρχείο οι παλιοί. Τί να κάνουμε τώρα; Κανένας δε μίλαγε. Εγώ παράστηνα τον αρχηγό. Μούρθε, μια ιδέα, μια λύση άσκοπη, λύση της απελπισίας. Θα μπορούσα βέβαια να μείνω εκεί στην άκρη απ' το ποτάμι και να περιμένω μοιρολατρικά, πότε θα περάσει η κατεβασία, να περάσουμε. Για να περάσει η ώρα, θα μπορούσα να αρχίσω να πετροβολώ το ποτάμι, όπως του Κίτσιου η μανά. Όμως όχι, σαν κάτι να μου είπε προχώρα από δω και θα βρεθεί κάποια λύση στο πρόβλημά σου. Μπορεί να ήταν το υποσυνείδητο ή το ένστικτο όπως το λένε, που καμιά φορά πάει ένα βήμα μπροστά από τη λογική. Γιατί δηλαδή και οι άνθρωποι να μην μπορούν να προβλέψουν όπως τα ζώα. Γιατί οι κότες οσμίζονται το γεράκι πριν να φανεί στον ορίζοντα και τρέχουν αλαφιασμένες να κρυφτούνε. Γιατί τα τσιόνια και τα σπουργίτια καταλαβαίνουν ότι μπορεί να ρίξει χιόνι και ορμούν μετά μανίας στη γη και τσιμπολογάνε, γιατί ο σκύλος άμα καταλάβει ότι μπορεί να γίνει κάποιο κακό, αρχίζει να ουρλιάζει και μάλιστα σιγανά. Λέτε και γω έτσι να κατάλαβα και πήρα το δρόμο που θα μας έβγαζε στο λυτρωμό; Στράφηκα προς τα αριστερά, καθώς δε με χώραγε ο τόπος και οι άλλοι δυο με ακολούθησαν. Πήραμε το στρατί, στρατί, στρατί το μονοπάτι δίπλα απ' το ποτάμι και τραβήξαμε προς τα πάνω. Προς το πουθενά δηλαδή. Κάποια στιγμή, φτάσαμε απέναντι από τον μύλο στην Σκούλα. Τότε δεν τον έλεγαν μύλο τ' Φώτ'. Μυλωνάς ήταν ο Τόλ' Κώστας. Ξέρετε ο παππούς των γιατρών και του δημάρχου. Η ονομασία Φώτης μόλις διατηρούνταν ακόμα. Εγώ τον μυλωνά δεν τον πρόλαβα. Εκεί που σταθήκαμε και κοιτάξαμε απέναντι, είδαμε κάποιον που μάζευε ψάρια με την απόχη. Κοιτάξαμε καλύτερα και είδαμε ότι ήταν, ο Δημαλέξης. Δε βάλαμε τις φωνές, ούτε τα χέρια κουνούσαμε, τον κοιτάζαμε μόνο. Ο Δήμος, μόλις μας είδε δε χασομέρησε. Παράτησε την απόχη με τα ψάρια, άρπαξε ένα πλατανόξυλο, για σκόπι, μπαίνει γρήγορα μέσα στο ποτάμι και σε ένα λεπτό, βρέθηκε κοντά μας. Χωρίς κουβέντες μας καντάριασε έναν πίσω τον άλλον, ξαναμπήκαμε μέσα και μας έβγαλε απέναντι. Έτσι έληξε η περιπέτειά μας.

Και τώρα θα σας πω λίγα για μια Σκλουπιώτισσα. Η Αγγελικούλα, εκείνα τα πρώτα παιδικά μας χρόνια, ήταν γειτονισσά μου. Σας μιλάω για τη μανά του Κώστα Σιώτου, αυτού του μοναδικού πλέον συντάκτη του περιοδικού του χωριού αυτού, στα Γιάννενα. Θυμάμαι μια μέρα, που καθόμασταν εκεί στην πουριά στο σπίτι μου από μέσα, για να μη μας κόβει ο βοριάς και φιλοκουβεντιάζαμαν. Ήμασταν τέσσερις αν θυμάμαι καλά. Για την πουριά, σας είπα κι άλλη φορά. Δεν τα ξαναλέω τι ήταν. Η Αγγελικούλα, έλειπε. Ήμασταν τα δυο μεγαλύτερα αδέρφια της, η Στασινή, ο Χρ' ήστος, ο Χρήστος της θειάκω τ'ς Γιώργαινα και η αφεντιά μου. Οι άλλοι, αυτοί που βλέπετε τώρα, οι κατοπινοί, ήταν τότε αγέννητοι. Κάποια στιγμή, είδα την Αγγελικούλα να έρχεται από μακριά βιαστική ίσια επάνω μας. Όσο πλησίαζε, έτρεχε και πιο πολύ. Ύστερα πήρε μια φόρα, σφηνώθηκε ανάμεσα στους δυο, που βρήκε μπροστά της, τους δια-

πέρασε και χωρίς να το καταλάβουμε βρέθηκε στη μέση στον κύκλο. Αυτό το έκανε γιατί ήξερε ότι δεν θα της δίνανε σημασία, ούτε θα την προσέχαμε, για το σπουδαίο, το συναρπαστικό νέο που θα μας έλεγε, επειδή ήταν μικρή και δεν την πολυθέλαμε στη συντροφιά μας. Έκατσε που λέτε η Αγγελικούλα, κουκουντάκι, όπως όλοι μας, γύρισε το κεφάλι της από δω κι από κει χαμηλωμένο με τα μάτια ψηλά, για να βεβαιωθεί, ότι την προσέχαμε και ύστερα, ξέσπασε: "Ιμένα ι πατέρας μ' μου 'φερε σκλαρίκια τσ' ώρας". Αυτό ήταν. Μας κοίταξε ύστερα πάλι καταευχαριστημένη και καταϊκανοποιημένη, που μας είπε το μεγάλο νέο. Ύστερα έστριψε το κεφαλάκι της σιγά δεξιά και αριστερά, για να θαυμάσουμε τα περίφημα σκουλαρίκια της ρόδας που της είχε φέρει ο πατέρας της. Πραγματικά είδαμε εκεί στ' αυτάκια της να κρέμονται δυο μικρές ροδίτσες, που λαμπυρίζανε στο φως της ημέρας, παρόλο που ήταν συννεφιά. Εμείς που είμασταν αναίσθητοι και αδιάφοροι, δεν μας έκανε και μεγάλη εντύπωση το δώρο. Η χαράλәне όταν τη μοιράζεσαι γίνεται διπλή, ενώ η λύπη κόβεται στη μέση. Όμως εκείνης το πρόσωπο έλαμπε από χαρά και ευχαρίστηση.

Εγώ τώρα αναλογίζομαι ύστερα από τόσα χρόνια, πόσο σπουδαίο πράγμα, είναι και πόση μεγάλη σημασία έχει, το δώρο, έστω κι ένα ευτελές πραματάκι, για το παιδί, για τον ψυχικό του κόσμο και πόσο συντελεί στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του και πόση αισιοδοξία του δίνει για να αντιμετωπίσει τη ζωή που ανοίγεται μπροστά του. Ο πατέρας μου είχε μεσάνυχτα από τη μεγάλη σημασία που έχει το δώρο για το παιδί. Ποτέ δεν του πέρασε απ' το νου, να μου κάνει ένα τέτοιο δωράκι. Ποτέ. Το θεωρούσε πράγμα περιττό. Ήταν πραγματιστής ο πατέρας μου. Δεν τόκανε αυτό από τσιγκουνιά αλλά επειδή το θεωρούσε κάτι ανώφελο, δεν ωφελούσε σε τίποτε, όπως ωφελεί παραδείγματος χάριν, η τροφή και το ντύσιμο του παιδιού αν και ως προς το ντύσιμο τουλάχιστο, δεν ήταν και πολύ ανοιχτοχέρης. Τον ενδιέφερε, να είναι το ρούχο γερό και τίποτε άλλο. Θυμάμαι πόσο άσχημα ένιωθα, όταν στο πανηγύρι, έβλεπα τους ομηλικούς μου, με τα καινούρια τους ρουχαλάκια και όλη την ώρα έκανα σύγκριση με το φτωχικό μου δικό ντύσιμο. Ιδίως, μούμπαιναν στη μύτη, εκείνα τα δυο Πατσιουράκια ο Χρήστος και ο Χαλάκης που κάθε χρόνο μου έβγαιναν με καινούριο κοστούμι. Ήταν βλέπετε ο πατέρας του Αμερικάνος και είχε τον τρόπο του. Αυτό το πράγμα μου είχε δημιουργήσει αυτό που λέμε σύμπλεγμα κατωτερότητας ή κόμπλεξ και μου έμεινε από τότε και με κυνηγάει ως τώρα. Δεν αντέχω να σας θυμίσω πάλι τη Λαμπριάτικη λαμπάδα, εκείνη με τα παρδαλά χρώματα τα πράσινα και τα κόκκινα και με το πολύχρωμο φιόγκάκι, που κρατούσαν οι άλλοι την Ανάσταση. Εμένα ο πατέρας μου επέμενε η λαμπάδα μου να είναι οικιακής κατασκευής, ένα χοντρό μεγάλο κερί από γνήσιο κερί από τα μελίτσια του, που μοσχοβόλαγε, είτε σβησμένο, είτε αναμμένο. Όμως τι να το κάνω εγώ το άρωμα; που ήθελα την παρδαλή λαμπάδα, κι ας μύριζε και λίγο από το λίπος.

Τώρα θα σας πω λίγα για τον Μητσοβλάχα, ξέρετε αυτόν που καθόνταν στην Τσιαπόγκα από μέσα. Ο μπάρμπα - Μήτσιος, ήταν λίγο, αυτό που λένε οι Άγγλοι χιουμορίστας, όπως άλλωστε και πολλοί άλλοι Σκλουπιώτες, εκίνον τον καιρό. Δηλαδή, ήταν κάποιος, που κοτσομπόλευε μεν, αλλά με τόσο λεπτό τρόπο, ώστε, να μην ενοχλεί τον στόχιο του κουτσομπολιού. Πολλές φορές ο χιουμορίστας κουτσομπόλευε και τον εαυτό του.

Μια μέρα, που λέτε, ο Μητσοβλάχας, βγήκε στα μαγαζιά, έκατσε εκεί απ' έξω απ' το μαγαζί του Στέλιου, σε μια καρέκλα, στήριξε το πηγούνι στο χ' έρι του και παράσταινε τον στενοχωρημένο. Τ'εις μπάρμπα Μήτσιο; του είπαν οι άλλοι από γύρω. Τί να'χω ρε πιδιά, να ήβρα τον μπελιά μου μ' εκείνο το γάιδαρο.

— Τι έχει ο γάιδαρος μπάρμπα Μήτσιο; Μήπως είναι άρρωστος;

— Όχι, όχι. Να τον φορτώνω φ'σκι και ξεκινάω για το χωράφ'. Μόλις όμως βγαίνω, εκεί στ' γωνιά τ' Αλέξ' κολώνει τα πόδια του και δεν κάν' ούτε βήμα. Τον τραβάω από μπροστά, τον τραβάω από πίσω, τίποτα αυτός.

— Γιατί μπαρμπα Μήτσο; Μήπως κατάλαβες γιατί;

— Τι να σας πω ρε παιδιά! Τ' αρέσει η μουσική. Οι παλιοί από σας, θα θυμούνται τα πρώτα γραμμώφωνα, που ήρθαν στο χωριό. Ήταν οι μεγαλοεργολάβοι, ο Κωτούλας και ο Στέλιος Τόλης και ο Γεωργιοαλεξίου. Μάλιστα, πρώτος νομίζω, ήταν ο Αλεξίου που έφερε αυτότο κινούριο μηχανήμα, το θαυματουργό στο Σκλούπο. Τώρα καταλαβαίνετε ποιά μουσική, άκουγε ο γάιδαρος του Μήτσίου. Ερχόταν απ' το παράθυρο της Κωτούλνας, που ήταν απάνω απ' το δρόμο, ανοιχτό και έπαιζε το γραμμώφωνο ενώ η νοικοκυρά συγύριζε το σπίτι.

Το χιούμορ αυτό, το ελαφρότατο κουτσομπολιό, βλέπετε με τι τρόπο το πέρναγε στους άλλους ο Μήστο Βλάχας, τελείως ακίνδυνο, χωρίς να παρεξηγείται κανένας.

Θέλετε να διαβάσετε κι άλλα τέτοια ευτράπελα; Κάποτε ο Κωτούλας και κάποιοι άλλοι, ταξίδευαν με το ηλεκτρικό, απ' τον Πειραιά στην Αθήνα. Όταν πέρασε αυτός που τρύπαγε τα εισιτήρια, ο μακαρίτης μουρμούρισε στο διπλανό του: "Τώρα που τον βρήκα αυτόν, ευκαιρία είναι, τι λες να του βάλω να μου ανοίξει μερικές κουμπότρυπες στο σακάκι;

Κάποια άλλη φορά, δυό τρεις βρέθηκαν απ' έξω από μια πολυκατοικία. Ήταν πολύ λιγοστές τότε. Αφού την κοίταξαν καλά και την θαύμασαν, λέει ο ένας, νομίζω, ότι ήταν ο Μιχάλ' Κόκκινος. "Τί να την κάνω; Καλή είναι, αλλά, αλλά αφού δεν έχει πουρνάρι μπροστά στην πόρτα να δέσω τη γελάδα;

Ο Γι' ανν' Μπαλωμένος, ήταν πολύ φίλος του κρασιού. Θυμάμαι εκεί στον Ξιούρα στην Καλούτσανη, με φίλευε καμιά φορά, με κάποιο γιουβετσάκι, εχούφτωνε το κατσάρι, που του έφερνε ο μάγειρας, με τέτοια τρυφερότητα σαν να ήταν τα άγια των αγίων, Δν έπινε ποτέ παραπάνω από ένα. Δεν τον είδα ποτέ μεθυσμένο, μόνο, μέχρι το τσακίρ' κέφι

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

1. ΑΠΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡ. ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΗ, ετών 90

Ήμουνα δώδεκα ετών, μαθητής του Πολυτεχνείου - τότε έβγαζε τεχνίτες οικοδόμους - και με φιλοξενούσε ο εξαδελφός μου ο Δήμος Κ. Πραμαντιώτης στο σπίτι Μενάνδρου 54, στην Αθήνα. Ο Δήμος ήταν ιπποκόμος του Δελαπόρτα (υπασιστής Βασιλέως Κωνσταντίνου. Ο Δελαπόρτας κήκε στη μεγάλη πυρκαιά του Τατοίου 1917). Μια ημέρα εκεί στην αυλή του σπιτιού είχανε μαζευτεί πολλοί Σκλουπιώτες μεταξύ των οποίων ένας Νικολάου (είχε ζαχαροπλαστείο στον Πειραιά - υπάρχει και σήμερα), ο Δημήτρης ο Μπαλωμένος, καθηγητής μαθηματικών, (δεν είχε πάρει ακόμη πτυχίο και δίδασκε) και κάποιος από τους Κωσταγεωργαίους (δούλευε στα ανάκτορα σαν ζαχαροπλάστης) ο οποίος μας διηγήθηκε την εξής ιστορία σχετικά με το σόι των Πραμαντιωτών:

Ο Νούτσος (1740 - 50) είναι ο τελευταίος γνωστός πρόγονος των Πραμαντιωτών. Ένα παιδί αυτού ο Μήτρος (1780 - 90) περίπου ήταν μέλος του ανταρτικού σώματος του Κατσαντώνη. Το παιδί αυτό παντρεύτηκε τη θυγατέρα του σαρακατσάνη Τσιλιγιάννη. Η μάνα του κοριτσιού ήταν από το γένος των Μπογδαίων (τσαρουχάδες από την Πράμαντα). Οι Τσιλιγιανναίοι είχαν ένα κοπάδι από 1200 πρόβατα. Περί το 1812 έγινε μάχη μεταξύ Τούρκων και Τσοπάνηδων και σκοτώθηκαν όλοι οι Τσοπάνηδες και μεταξύ αυτών και ο Μήτρο Νούτσος ο γαμπρός του Τσιλιγιάννη.

Το βουνό που έγινε η μάχη ονομάστηκε αργότερα 1200. Η γυναίκα του παιδιού αυτού ήτανε έγκυος όταν σκοτώθηκε ο άνδρας της. Σαν έμεινε χήρα πήγαν οι Νουτσαίοι και τη φέρανε στο χωριό μας το Σκλούπο. Το παιδί που γέννησε το ονόμασε Μήτρο (έδωσε το όνομα του άνδρα της που είχε σκοτωθεί). Έτσι λοιπόν στο χωριό το παιδάκι το λέγανε ο "Μήτρος της Πραμαντιώτισσας" αντί Μήτρο Νούτσο. Με τον καιρό το "Πραμαντιώτισσα" έμεινε σαν επίθετο "Πραμαντιώτης" όπου και οι σημερινοί Πραμαντιωταίοι.

2. ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΗΣΤΟ ΔΗΜ. ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΗ ετών 75

Ο Νούτσος έμεινε απέναντι στο Κορφόβουνο. Υπάρχει τοποθεσία Στάνη Νούτσου (Σταν - Νούτσ) και ίχνη παλαιών κτισμάτων. Ο Νούτσος είχε εξ(6) αγόρια και ένα κορίτσι, τους: Μήτρο, Τόλη, Κώστα, Αντώνη, Γιάννη και Παναγιώτη (ίσως ο τελευταίος να έγινε παπάς γιατί υπάρχει τοποθεσία "Μαντρί παπά" και το σόι Παπαδημητριάων). Το όνομα της αδελφής δεν είναι γνωστό. Από αυτούς προήλθαν κατάσειρά οι: Πραμαντιωταίοι, Τολαίοι, Κωσταίοι, Αντωναίοι, Χαρατσαίοι, Παπαδημητριάοι.

Μερικές άλλες πληροφορίες από το Χρήστο Πραμαντιώτη για τον Μήτρο Πραμαντιώτισσα:

α. Στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου του χωριού μας, η εικόνα του

Χριστού στο τέμπλο είναι δωρεά του ιερέως, του πρωτοψάλτη της Μητροπόλεως Ιωαννίνων (ο οποίος και εφίλοτέχνησε την εικόνα) και του Μήτρο Πραμαντιώτισσας το έτος 1862. Τότε ήταν ηλικίας 50 χρονών (ο γιός του Κώστας ήταν τότε 8 χρονών, είχε γεννηθεί το 1854. Η μόνη ακριβής ημερομηνία).

Ο Μήτρο Πραμαντιώτισσας είχε ενοικιάσει από τους Τούρκους όλους τους μύλους της περιφέρειας και είχε βάλει ανθρώπους που εργάζονταν γι' αυτόν. Από τα χρήματα που έπαιρνε έδινε ανάλογο ποσοστό στους Τούρκους (Δεκάτη). Είχε επίσης νοικιάσει και τον κάμπο του Καλετζίου. Μια χρονιά η σοδειά του καλαμποκιού είναι τόσο μεγάλη που υπήρχε πρόβλημα αποθήκευσης. Τότε συμφώνησε με τον παπά του Καλετζίου να μαζέψει το καλαμπόκι αυτός και να το μοιραστούν. Τότε πιθανόν να έφτιαξε και την εικόνα του Χριστού.

Ο Μήτρο Πραμαντιώτισσας διέθεσε τα χρήματα - ίσως όχι όλα - και έγιναν οι εκκλησίες του Αγ. Νικολάου και της Αγ. Παρασκευής με μαστόρους από την Πράμαντα. Οι ίδιοι μαστοροί έχτισαν επίσης το σπίτι του Γιώργου Πραμαντιώτη (μέρος σώζεται και σήμερα), των Τολαίων και των Αντωναίων (είχαν την ίδια τεχνική εργασία). Κατά τη διάρκεια της ανέγερσης του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου, η κεντρική είσοδος δεν άρεσε στο ξεκίνημά της η εργασία. Πήγε ο Μήτρο Πραμαντιώτισσας έβαλε δεξιά και αριστερά επάνω στον τοίχο από μια λίρα και τις σκέπασε με μικρές πέτρες (πελεκούδες). Με τον τρόπο αυτό ήθελε, χωρίς να τους προσβάλλει, να τους ειπεί ότι δεν τον ικανοποιούσε η εργασία και ότι ήθελε κάτι καλύτερο. Οι μαστοροί αντιλήφθηκαν αμέσως την επιθυμία του και έκαναν την είσοδο πιο καλή (εξωπέταχτα καλοπελεκημένα αγκωνάρια). Για τον ασβέστη που χρειάστηκε φκείαξαν ασβεσταριά και την κάψανε με ξύλα από το Κορφόβουνο.

Ο Μήτρο Πραμαντιώτισσας, ήτανε ψηλός, ωραίος, δυνατός και έξυπνος άνδρας. Φορούσε μια φλοκάτα σαν κάπα με κατσιούλα και άσπρες κάλτσες. Με λίγα λόγια ήταν ένας γερός και δυνατός άνδρας. Έλεγε ότι η πρώτη του αποτυχία ήταν που παντρεύτηκε κοντή γυναίκα (σόι από τους Νικαίους, κόρη του Γιάν - Νίκ, θ' αναφερθώ πιο κάτω) και έβγαλε κοντά παιδιά.

3. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ Γ. ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΝΑ ΤΗΣ (Γεωργιοσπύρινα)

Ο Μήτρο Πραμαντιώτισσα ενυμφεύθη τη Μαρία κόρη του Ιωάννη Νίκου (γιαν - Νίκ). Η Μαρία είχε τρία αδέρφια, τους: Αντώνη, Γιάννη και Νίκο. Τούτον τον τελευταίο τον λέγανε Νικόλα Γιάν Νίκο για να μην έχει το ίδιο όνομα και επώνυμο δηλαδή Νίκος Νίκος. Ο πλέον επώνυμος...εξ αυτών (κουινιάδος του Μήτρο Πραμαντιώτισσα) ο Γάκης.

Ο Γάκης είναι ο πρώτος διγάμος στο Σκλούπο. Είχε δυο γυναίκες εν ζωή επίσημα (συζούσε στο ίδιο σπίτι και την ίδια κλίνη και με τις δυο γυναίκες), την Κατέρω το γένος Γέροντα και τη Λάμπρο το γένος Αθανασίου(κόρη του Τόλη Θανάση, αδελφή του Κώστα Τόλη Θανάση και του Γιώργου Θανάση πατέρα του Κώστα Νούτσου).

Από τη Λάμπρο απέκτησε μία κόρη τη Μαγδάλω η οποία παντρεύτηκε και έζησε στο Πάτερο Καλετζίου Ιωαννίνων (απεβίωσε πρόσφατα). Η Μαγδάλω απέκτησε ένα αγόρι και δυο κορίτσια.

Η περαιτέρω έρευνα είναι εύκολη για τους ενδιαφερόμενους. Ο Γάκης λοιπόν έμεινε πέρα στην τοποθεσία "Λεύκα". Μια χειμωνιάτικη μέρα Κυριακή, ξεκίνησε να πάει στο χωριό. Εκεί στη Λεύκα όμως είχε πολύ πάγο, γλίστริσε και πήγε κάτω στο λαγκάδι και σκοτώθηκε. Όταν τον είδε επάνω από το δρόμο η Λάμπρω μούντζωσε μια προς τα επάνω και μια προς τα κάτω λέγοντας την παροιμιώδη πια φράση της "Να και συ Θεούλημ", να και συ Γεωργούλημ".

Η Λάμπρω ξαναπαντρεύτηκε αλλά δεν υπάρχουν πληροφορίες που και με ποιόν, έχουν χαθεί τα ίχνη της.

4. ΓΥΝΑΙΚΕΣ - ΑΝΔΡΕΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΑΥΤΩΝ (α/α 3)

- α. Χρήστος. Ενωμφεύθη τη Μαρία το γένος Μπαλωμένου
- β. Κωσταντίνος. Ενωμφεύθη την Αικατερίνη το γένος Τσιάντα, από την Γκούρα (σημερινή Βαπτιστή).
- γ. Βασίλειος. Ενωμφεύθη τη Βασίλω, το γένος Γέροντα
- δ. Νικόλαος. (ο γνωστός Νικολάκης). Ενωμφεύθη τη Βαγγελιώ (δεν είναι σίγουρο το όνομά της) από τα Πράμαντα, το γένος.....
- ε. Γεώργιος. Ενωμφεύθη τη Μαρία το γένος Τσιούρη.
- στ. Ελένη. Υπανδρεύθη το Δήμο Γεώργιο (Γιώργο Δήμο)

5. Μερικές πληροφορίες για το Νικολάκη

Πήρε γυναίκα από τα Πράμαντα. Όταν την έφερε στο χωριό δεν της άρεσε καθόλου. Έβγαινε κάθε μέρα στην Αλαταριά, αγνάντευε τα Πράμαντα και έκλαιγε. Όταν πήγαινε ο Νικολάκης στα Πράμαντα δεν άρεσε σ' εκείνον και τελικά χώρισαν. Ο Νικολάκης έγινε κλέφτης παρέα με τους: Γιώργο Νασιούλα και Κώστα Μήτρο ή Ξεκάρφωτο (αυτοί τον βγάλανε στο κλαρί). Η παρέα του αυτή έβαλε τους Ματζλαίους (Κώστας και Γιάννης Ματζίλας) και τον σκότωσαν στον ύπνο. Τον σκότωσαν ενώ κοιμάτο κάτω από μια Γκορτσιά στο κουλούρι της Τσούκας στη Βούκα (Τοποθεσία πάνω από το Μύλο στο Κοροβέσι κοντά στο Λοζέτσι). Την ακριβή θέση υπέδειξε στο Χρ. Πραμαντιώτη ο παππούς του που κυνηγούσε εκεί κοντά.

Η κόρη του Σπιριδούλα παντρεύτηκε κάποιον Μπέγκα από τα Πράμαντα και απέκτησε μία κόρη και τρία αγόρια. (πληροφορίες Χρ. Πραμαντιώτη).

Στο γενεολογικό αυτό δέντρο αναφέρονται έξι γενεές Πραμαντιών. Οι νεώτεροι Πραμαντιοί μπορούν πλέον, αν θέλουν, να συνεχίσουν, τώρα που υπάρχουν στοιχεία και να τα καταγράψουν τις υπόλοιπες γενεές.

Είθε ο Θεός να πληθύνει το γένος των Πραμαντιωταίων και αυτό το δέντρο να είναι πάντοτε καλό, γερό, καρποφόρο και αειθαλές.

Αφιερώνεται το παρόν στο πρόγονό μας Νούτσο (άγνωστο το όνομά του) σαν αιώνιο μνημόσυνο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

α. Με βάση το παρόν σχέδιο γενεαλογικού δέντρου μπορεί ένας από κάθε σόι να καταγράψει το δικό του γενεαλογικό δέντρο και έτσι να γραφτεί κατά κάποιον τρόπο η ιστορία του χωριού μας.

β. Η παραγραφοποίηση του γενεαλογικού δέντρου είναι σύμφωνη με τον Κανονισμό Στρατιωτικής Αλληλογραφίας.

"Αλαταριάς"

Το εικόνισμα στη Γέφυρα Πολιτσάς

Στην είσοδο της τοξοτής γέφυρας από το μέρος της Πολιτσάς υπήρχε ένα λοθόκτιστο εικόνισμα. Σήμερα δεν υπάρχει πια. Με την διάνοιξη του δρόμου οι μπολτόζες το γκρέμισαν.

Το εικόνισμα εκείνο σε μας τους παλιότερους είχε ξεχωριστή σημασία, μας συνδέει με πολλές αναμνήσεις.

Αμέτρητες φορές σταθήκαμε μπροστά από το εικόνισμα εκείνο κάνοντας το σταυρό μας για να πάρουμε θάρρος μέσα στην αγριότητα του τοπίου και δύναμη ν' ανεβούμε τον στοурναρότοπο ανηφορικό δρόμο.

Κάθε φορά, που και σήμερα περνάμε από εκεί, φέρει στη θύμησή μας διψασμένες στιγμές, των γιαγιάδων μας, των μανάδων μας, των αδελφών μας στην ολιγόλεπτη ξεκούραση.

Λόγοι συναισθηματικοί επιβάλλεται να ξαναχτιστεί το λιθόκτιστο εικόνισμα στην είσοδο της τοξοτής γέφυρας, χώρος υπάρχει, και μάλιστα από τον εργολάβο που είχε αναλάβει την διάνοιξη του δρόμου.

Δεν κατακρίνουμε τον εργολάβο ίσως από αμέλεια δεν φρόντισε να το ξαναχτίσει. Τώρα πιστεύουμε ότι και ο ίδιος θα ευαισθητοποιηθεί και να ενεργήσει για το χτίσιμό του.

Αφιερώνεται στην Ιερή Μνήμη των θυμάτων
της Χιτλερικής Θηριωδίας
Αυγουστος 1943

**Η σφαγή και τ' ολοκαύτωμα
του Κομμένου 'Αρτας**

Το χωριό Κομμένο βρίσκεται Ν.Α. της 'Αρτας σε πεδιάδα.
Απέχει 16 χιλ. από την πόλη.

Η διαταγή του Γερμανού υπολοχαγού Ρέγερ με τον κωδικό
"Επιχείρηση - Έκπληξη στο Κομμένο" έλεγε: "Μην αφήσετε τίποτε
όρθιο στο χωριό".

Είναι παραμονή της Παναγίας. Όλοι ετοιμάζονται για τη
Μεγάλη Γιορτή της Χριστιανοσύνης.

Ασπρα σπιτάκια ασβεστωμένα, μοσχοβολούν βασιλικό και μέντα.
Δρομάκια, πέτρινες αυλές, όλα σιγουρισμένα. Κόκκινα τριαντάφυλλα,
γεράνια ανθισμένα για την Κυρά την Παναγιά που αύριο γιορτάζει σε
θάλασσες και σε στεριές, κι' ονειράτα και θάμματα τη μέρα αυτή μοι-
ράζει...

Χαρμόсуна τα σήμαντρα ακούγονται ως πέρα σε κάμπους και σε
ρεματιές.

... Με ανυπομονησία, πέντε χτύπησε φορές το ρολόι της πλατείας.

σε λιγάκι ξημερώνει, κι η Γιορτή κοντοζυγώνει.

... Το χωριό κοιμάται ακόμα χαρούμενο κι ευτυχισμένο.

Τ' αυγουσιάτικο φεγγάρι τώρα, ωχρο και κουρασμένο στα ουράνια
σεργιανίζει

κι ο 'Ηλιος τ' ακροούρανα με χάρ' αχνοροδίζει...

...Τότε μια φάλαγγα από 22 γερμανικά αυτοκίνητα, ένα τζιπ και 100
στρατιώτες με επικεφαλής το Διοικητή Ρέζερ, πρώην στέλεχος της
νεολαίας του Χίτλερ εισβάλλει κυριολεκτικά στο χωριό, ενώ όλοι οι
κάτοικοι βρίσκονται ακόμη στα κρεβάτια τους....

...Ξάφνου σκοτεινιάσ' ο ουρανός κι' ο 'Ηλιος εχάθη.

Μισέψαν όλα τα πουλιά, κι έγινε κόλασης Νυχτιά....

Οι θλίψεις στήσανε χορό κι ο πόνος περισσεύει...

ορφάνεψαν τα όνειρα, τα θάμματα χαθήκαν

έγινε σκότος και σιωπή, τα ρόδα μαραθήκαν και τα γεράνια κλαίνε..

Μαύρο ποτάμι απελπισιάς στα πέτρινα δρομάκια,

Τρέχει το αίμα στις αυλές, γεμίσαν τα χαντάκια...

Φυλάνε μνήμες και σιωπές τα πέτρινα σπιτάκια

... Δυό μέρες εφιαλτικές σφάζουνε κι ατιμάζουν...

—13—

Γυναίκες έγκυες χτυπούν, με λόγχες ξεκοιλιάζουν.

Μωρά στην κούνια πνίγονται και τ' ανατινάζουν...

Φυλάνε μνήμες και σιωπές τα πέτρινα σπιτάκια.

...Δυο μέρες εφιαλτικές σφάζουνε κι' ατιμάζουν...

...Μεθοκοπάνε και γλεντούν, μπροστά τους καίνε ό,τι βρουν,
κλέβουνε και ρημάζουν.

Γέρους, παιδιά κι' ανάπηρους με ξιφολόγχες σφάζουν...

... Στην Εκκλησία μπαίνοντας, στην Πύλη αφοδεύουν

τα εικονίσματα πατούν στη Γη, σαδιστικά χασκογελούν βρίζουνε και
χλευάζουν...

... Τους δυο παπάδες εκτελούν, τους βγάζουνε τα μάτια, τα ράσα το
Ευαγγέλιο τα κάνουνε κομμάτια...

...Λέξεις δεν βρίσκονται να ειπείς, λόγια να ιστορήσεις
για τέτοια κτήνη ό,τι πεις

πάντα θα υστερήσεις...

Από μαχαίρι και φωτιά πήγαν 317, σπίτια και

ζώα κήκαν, κι' όλα γίναν ρημαδιά...

'Όσοι γλυτώσαν τη σφαγή μήνες γυρίζουνε γυμνοί
φαντάσματα, και σκελετοί του πόνου της ορφάνειας.

...Μακριά από τον τόπο τους, γιατί η θύμηση αυτή μπορεί, σαν εφιάλ-
της στη μνήμη τους

να ξαναμπεί τα λογικά να χάσουν...

...Τρία ολοκαυτώματα της φρίκης θυμητάρια
αφήσανε οι βάρβαροι, και δεν θα ξεχαστούν
ποτέ των Γερμανών τ' αχνάρια:...

ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ και ΔΙΣΤΟΜΟ και το χωριό

ΚΟΜΜΕΝΟ

πούναι αδικημένο, από τρανούς ιστορικούς
'Ελληνες και ξένους...

.... Νάναι βαρύ τ' ανάθεμα στων Γερμανών τη φύτρα,
το αίμα να τους κυνηγά αυτούς και τη Γενιά τους....

...Όσους σταυρούς και μνήματα στη χώρα μας αφήσαν,
τόσες θηλειές, μαύρες θηλειές
κι' εικόνες φρικιαστικές το νου τους να ταραζουν.

....Τί κι' αν βρεθήκαν άνθρωποι

τα κτήνη ν' αθώωσουν...

...Όμως υπάρχει και ΘΕΟΣ κάποτε κάποτε να πληρώσουν

Πόπη Ματσούκα - Ζαχαρή
(από την 'Αρτα)

ΟΙ ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

Δημήτριος Κ. Τόλης

Οι προλήψεις είναι παλιές, όσο και ο κόσμος. Όλοι οι άνθρωποι της γης από τους αρχαιότερους χρόνους, ανεξαρτήτως φυλής, καταγωγής, θρησκείματος κλπ., πιστεύουν σ' αυτές τις δεισιδαιμονίες και προσπαθούν μ' αυτές να προμαντεύουν και να προλάβουν κάποιο κακό, το οποίο σκέπτονται ή υποθέτουν ότι θα τους συμβεί.

Οι προλήψεις σχηματίζονται αυθαίρετα από διάφορες αιτίες ή απλώς συμπτώσεις, από φόβο, την απορία για το μέλλον, τη δύναμη της συνήθειας από ορισμένα γεγονότα του βίου και τα διάφορα δυνατά και ανίκητα φαινόμενα, τα οποία κάνουν τον άνθρωπο να αισθάνεται θύμα κάποιων εχθρικών όντων με υπερφυσικές δυνάμεις. Και επειδή δεν μπορεί να εμποδίσει τη μοίρα του, με διάφορους τρόπους (λόγια τελετουργικά και άλλα αντικείμενα), προσπαθεί να εξουδετερώσει, να ματαιώσει ή να αποτρέψει τις δαιμονικές επιθέσεις των αφυσικών αυτών κακών πνευμάτων και φαινομένων.

Η καθηγήτρια της λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και Μαρκαντώνη Μαρία λέει: "Οι προλήψεις και οι δεισιδαιμονίες δεν είναι κάτι που αποβάλλεται από τα βιώματα των ανθρώπων, γιατί είναι ριζωμένες στο λαό από την αρχαιότητα και συνυφασμένες μ' όλο το πλέγμα της εθιμολατρίας της ζωής του ανθρώπου, στις διάφορες πρακτικές του ανάγκες και τις μεταφυσικές του αναζητήσεις".

Η ψυχολόγος κα Αγοροπούλου επισήμανε ότι: "Υπάρχουν άνθρωποι που προγραμματίζουν τη ζωή τους μέχρι λεπτομέρειας, βασιζόμενοι σε νούμερα, σύμβολα και άλλα παρόμοια".

Δυστυχώς και εμείς (οι Έλληνες) ενεργούμε το ίδιο όπως και οι άλλοι λαοί. Ενώ ξέρουμε πως οι προλήψεις δεν είναι τίποτε άλλο, παρά γνώμες οι οποίες δε στηρίζονται στη λογική και ότι αντιπροσωπεύουν έννοιες αντίθετες με τη χριστιανική πίστη και το ορθόδοξο δόγμα, δε μπορούμε, δε θέλουμε να τις αποβάλλουμε. Εξακολουθούμε να τις παραδεχόμαστε και να τις πιστεύουμε. Και σήμερα ακόμα τα γουρια, οι γρουσουζιές και άλλες προλήψεις και δεισιδαιμονίες ζουν και βασιλεύουν στη σύγχρονη Ελλάδα του 2000.

Μπορεί όλα να είναι ψέματα λέμε, αλλά οι προλήψεις χρειάζονται. Δεν πειράζει αν καταφεύγουμε σ' αυτές. Ποιός ξέρει.... Παρακάτω γράφω όσες προλήψεις έχω συγκεντρώσει, για την ιστορία, ας το πούμε έτσι:

1) Τις νύχτες οι λεχώνες, για να μην πλησιάζονται στα σπίτια τα "ισκιώματα" και οι "Καλότρες" καίουν λιβάνι.

2) 40 μέρες μετά τη γέννηση του μωρού, ώσπου να πάρει τις ευχές του παπά ή λεχώνα, με το ηλιοβασίλεμα κλείνουν την πόρτα του σπιτιού και δεν ανοίγουν σε κανέναν. Οι σπιτικοί μαζεύονται το βράδυ νωρίς. Αν υπάρχει ανάγκη ν' αργήσει κάποιος, για να μπει βάζουν μέσα από την πόρτα μία μασιά κάρβουνα αναμμένα με στάχτη και καίουν θυμάμα. Εκείνος που θα μπει υποχρεωτικά περνάει πάνω από τα κάρβουνα, γιατί έτσι φεύγει κάθε κακό πνεύμα.

3) Για το σκέλισμα (βάσκαμα), κρεμούν στη σαρμανίτσα (κούνια) του μωρού, αντί για γυάλινο μάτι, χρωματιστές χάντρες και όταν μεγαλώσει κρεμούν στο λαιμό το χαιμαλί (μετάλλινο κουτάκι με το φυλαχτό μέσα), ένα σταυρουδάκι και μια αρμαθιά με δεκάρες τρύπιες, τα "λίλια" όπως τα λένε, ώστε το κακό μάτι να πέσει πρώτα σ' αυτά και να ξεθυμάνει.

4) Όποιος βλέπει μικρό παιδί, το φτύνει τρεις φορές λέγοντας: "φτου, φτού, φτού" να μη βασκαθείς.

5) Όταν κάποιου δε ζούνε τα παιδιά, για να του ζήσουν ρίχνει το νεογέννητο σε σταυροδρόμι (φύλακας είναι συνήθως η μαμή) και όποιος διαβάτης περνάει πρώτος, επί τόπου του χαρίζουν το όνομα και γίνεται κατόπιν ο νουνός του ο οποίος το βαπτίζει κανονικά με το όνομα που του είχε χαρίσει όταν το βρήκε.

6) Το μήνα Μάη γάμος δε γίνεται. "Το Μάη παντρεύονται γαϊδούρια" λένουν. Ο λόγος όμως είναι επειδή οι αρχαίοι αυτό το μήνα έκαναν τις γιορτές των νεκρών και υπήρχε φόβος ν' αρρωστήσουν ή και να πεθάνουν ακόμα τα νιόγαμπρα, όπως λέει και η παροιμία:

**"Το μήνα Μάη ανα παντρευτείς
ο χάρος θάναι χορευτής"**

7) Σπς δρίμες δεν κάνουν γάμους, γιατί τα νιόγαμπρα δε θα προκόψουν.

8) Όταν αρχίζει ο γάμος, την Τετάρτη μετά το γέρμα του ηλίου, στο σπίτι του γαμπρού "αναπιάνουν τα προζύμια" για να κάνουν την κουλούρα την οποία θα στείλουν στη νύφη για κάλεσμα, (προειδοποίηση ότι ο γάμος αρχίζει). Το αλεύρι για την κουλούρα το κοσκινίζουν μόνο κορίτσια και αγόρια που έχουν τους γονείς τους. Ακολουθεί σχετικό γλέντι, μετά το οποίο πηγαίνουν στο σπίτι της νύφης και την αλευρώνουν για ν' ασπρίσει και να γεράσει.

9) Όταν βρέχει την ημέρα του γάμου, λένουν ότι κλαίει η νύφη.

10) Όταν ο γαμπρός πηγαίνει στο σπίτι της νύφης την ημέρα του γάμου, και είναι καβαλάρης, όταν ξεπεζέψει, οι νέοι ρίχνονται στο άλογο και σπρώχνονται ποιός θα πρωτοκαβαλικέψει. Εκείνος που θα τα καταφέρει είναι τυχερός γιατί πιστεύει πως θα παντρευτεί γρήγορα και θα πάρει καλή κοπέλα.

11) Ο πεθερός ή η πεθερά κατά την υποδοχή, προσφέρουν στο γαμπρό ένα ποτήρι με κρασί για να έχουν τα νιόγαμπρα χαρά και ευτυχία. Ο γαμπρός πίνει λίγο και το υπόλοιπο το χύνει πίσω του για να έχουν και οι καλεσμένοι χαρά και ευτυχία.

12) Στην εκκλησία την ώρα που γίνονται τα στέφανα, όταν ο

παπάς πει "...και η γυνή να φοβάται τον άνδρα...", η νύφη προσπαθεί να πατήσει το δεξί πόδι του γαμπρού, για να μην πιάσει η ευχή αυτή. Όμως δεν το καταφέρνει, ή μάλλον δέχεται ευχαρίστως την ευχή αυτή.

13) η νύφη, όταν μετά τα στέφανα πηγαίνει στο σπίτι του γαμπρού, μπαίνει με το δεξί πόδι, ώστε στη νέα της ζωή να της έρχονται όλα δεξιά (εύκολα και καλά).

14) Αν στο γάμο είναι και άλλοι νιόπαντροι, την ώρα του στεφανώματος βγαίνουν έξω από την εκκλησία, έστω κι αν στεφανώνονται οι αδελφοί τους.

15) Πριν περάσουν 40 ημέρες οι νύφες δεν πηγαίνουν στο μύλο για άλεσμα.

16) Επίσης τα νιόπαντρα ζευγάρια επί ένα χρόνο δεν πηγαίνουν στις κηδείες, ούτε και των στενών τους συγγενών.

17) Όταν πεθάνει κάποιος, αμέσως δένουν τις γάτες γιατί πιστεύουν πως άμα η γάτα δρασκελίσει το νεκρό βγαίνει το "ίσκιωμα".

18) Όταν βγάζουν το νεκρό από το σπίτι για την Εκκλησία, σπάζουν στο κατώφλι της πόρτας κάποιο γυαλικό, για να ξεφύγει το κακό και να μη ξανάρθει.

19) Κατά την ταφή οι δικοί του ρίχνουν λίγα κέρματα στο μνήμα, για εισιτήριο όταν θα περάσει την πύλη του 'Αδη, στην Αχερουσία λίμνη.

20) Δεν κάνει να μετράμε τ' αστέρια, γιατί όταν τα μετρήσουμε βγάζουμε πεστριβίτσες (μικρά εξογκώματα στα χέρια).

21) Μετά το ηλιοβασίλεμα, δεν δίνουμε ψωμί στα παιδιά γιατί πεθαίνουν οι μάνες τους.

22) Το βράδυ οι νοικοκυρές δε δίνουν δανεικό αλάτι.

23) Την τελευταία μέρα του Φλεβάρη το βράδυ, προτού πλαγιάσουν τα παιδιά οι μάνες τους περνούν στο χέρι τους σα βραχιόλι ένα παρδαλό σχοινί, (μαρτίτσι), για να μην μαυρίσουν και αρρωστήσουν το μήνα Μάρτιο γιατί ο ήλιος τότε λένε αρρωστιάρης. Τα κορίτσια όταν στο τέλος του μήνα βγάλουν τα μαρτίτσια τακρεμούν σε μια τριανταφυλλιά, για να πάρουν την ομορφιά της.

24) Τ' Αι Σαράντη (40 Αγίων μαρτύρων), πηγαίνουν στα χωράφια και τρώγουν ένα αγριολάχανο που το λένε "ζώχι". Προτού το φάνε λένε: "Σαράντερο, μαράντερο, σαράντα φίδια φεύγεστε κι' εγώ τρώω "το ζώχο". Έτσι πιστεύουν ότι θα γλυτώσουν από τα τσιμπήματα των φιδιών.

25) Όταν χτίζεται καινούριο σπίτι, οι νοικοκυρές σφάζουν στα θεέμελα ένα σφαχτό ή κόκορα, χτίζουν ένα μπουκάλι με αγίασμα στον τοίχο και ρίχνουν κέρματα για να στεριώσει το σπίτι.

26) Την ημέρα της Ανάστασης, μετά το "Χριστός Ανέστη", όλοι μικροί και μεγάλοι χτυπούν για λίγο την καμπάνα για να έχουν υγεία και ευτυχία.

27) Επίσης την ημέρα της Ανάστασης όταν γυρίσουν στο σπίτι με τις λαμπάδες αναμμένες από το "Δεύτε λάβετε φως...", οι νοικοκυρές του σπιτιού με την φλόγα φκιάνουν στο κατώφλι της πόρτας σταυρό, για να τους προφυλάξει από κάθε κακό.

28) Όταν μια κότα τυχαίνει να τινάξει τα φτερά της στο κατώφλι της πόρτας ή μέσα στο σπίτι, πιστεύουν πως θάρθει μουσαφίρης.

29) Όταν καμιά φορά η κότα λαλήσει σαν κόκκορας, λένε πως κάτι κακό θα τους βρει και τη σφάζουν για να στρέξει στο κορμί της.

30) Στις ονομαστικές γιορτές των μικρών παιδιών, μετά τα χρόνια πολλά, του τραβούν τ' αυτιά τους, για να πιάσει η ευχή.

31) Όταν ο κόρακας περάσει πάνω από το σπίτι και κράξει "κρα - κρα - κρα" λένουν στο κεφαλάκι σου γιατί το θεωρούν κακό σημάδι..

32) Όταν ο σκύλος αποβραδís ουρλιάζει τον διώχνουν χτυπώντας τον με ξύλο, γιατί πιστεύουν πως το ούρλιασμα προμηνάει θάνατο.

33) Όταν ο μπούφος λαλεί στο μπουχαρί (καπνοδόχο), ή η κουκουβάγια στη στέγη του σπιτιού, τα κυνηγούν ή τα ντουφεκίζουν, γιατί πιστεύουν ότι έρχεται στο σπίτι τους κάποιο κακό ή θάνατος.

34) Το τετράφυλλο τριφύλλι πιστεύουν ότι έχει μαγική δύναμη, ψάχνουν αλλά δεν το βρίσκουν πουθενά.

35) Το κοκκαλάκι της νυχτερίδας πιστεύουν ότι έχει μαγική δύναμη, ιδίως στην αγάπη. "Το αγαπούν σαν νάχει το κοκκαλάκι της νυχτερίδας" λέει ο λαός.

36) Όταν έχουν φαγούρα στην αριστερή παλάμη πιστεύουν ότι θα πάρουν χρήματα και όταν έχουν στη δεξιά θα δώσουν.

37) Τη σκούπα δεν την πατάνε ποτέ νιός ή νιά, γιατί πιστεύουν πως όταν μεγαλώσουν και παντρευτούν θα γεννήσουν όλο κορίτσια.

38) Όταν κάποιος ακούει για θάνατο, κακή αρρώστια ή δυστυχήματα, κτυπάει ξύλο για να μην ξανακούσει τέτοιο κακό.

39) Οι γυναίκες όταν ακούν για γέννηση μικρού παιδιού με αναπηρία φτύνουν στον κόρφο τους.

40) Όταν μας "δέρνει" το μάτι, ας είναι το δεξί πιστεύουν πως θα μάθουν καλό χαμπέρι (είδηση), όταν όμως τους δέρνει το ζερβό (αριστερό), το αντίθετο.

41) Μερικοί όταν συναντήσουν στο δρόμο παπά δένουν το μαντήλι τους κόμπο.

42) Οι επαγγελματίες κάθε πρωί στο σεφτέ (πρώτη είσπραξη), χαιδεύουν με τα χρήματα το μαγουλο για να τους πάνε καλά οι εισπράξεις όλης της μέρας.

43) Όταν ξεκινάει από το σπίτι κάποιος για ταξίδι, εκείνη την ημέρα δε σκουπίζουν, ούτε συγυρίζουν το σπίτι.

44) Την Τρίτη κανένας δεν ταξιδεύει ούτε αρχίζει σοβαρή δουλειά. Η μέρα αυτή θεωρείται γρουσουζίκη γιατί Τρίτη πήραν οι Τούρκοι την Κωνσταντινούπολη.

45) Ο αριθμός 13, θεωρείται γρουσουζικός. Ο λαός τον λέει Εβραϊκό αριθμό και τον αποφεύγουν σ' όλες τις δουλειές και εκδηλώσεις. Μερικοί στις 13 του μηνός δε βγαίνουν από τα σπίτια τους. Νομίζουν πως έχει κακοποιού δύναμη.

46) Πέντε μέρες πριν από τα Χριστούγεννα οι νοικοκυρές δεν πετάνε τη στάχτη από το τζάκι, ούτε βάζουν μπουγάδα. Ξορκίζουν τους

καλλικάντζαρους για να μη πλησιάζουν τα σπίτια τους.

47) Κάθε πρωτοχρονιά οι νοικοκυρές δε δίνουν δανεικό, ιδίως προζύμι, για να μη φύγει η ευτυχία από τα σπίτια τους.

48) Την πρωτοχρονιά ξημερώνοντας όποιος βλέπει άνθρωπο αρρωστήρη, κακορίζικο ή γέρο, πιστεύει ότι η καινούρια χρονιά δε θα είναι καλή γι' αυτόν. Αν όμως δει νέον και προκομμένο θα είναι όχι μόνο καλή αλλά και τυχερή.

49) Όταν την πρωτοχρονιά είναι μέρα ηλιόλουστη λένε: "Λιάζει η αρκούδα τα παιδιά της και επί 40 ημέρες θα είναι κακοκαιρία.

50) Τη νύχτα της παραμονής της πρωτοχρονιάς τα κορίτσια βάζουν κομμάτι ψωμιού κάτω από το μαξιλάρι τους, για να δουν στον ύπνο τον άνδρα που θα παντρευτούν.

51) Εάν κατά τη νύχτα της παραμονής της πρωτοχρονιάς ο ουρανός είναι γεμάτος αστέρια λένε, πως την καινούρια αυτή χρονιά θα έχουν καλή παραγωγή.

52) Το πρωί της πρωτοχρονιάς όποιος μπει στο σπίτι, πρέπει να μπει με το δεξί πόδι, για να έχει η οικογένεια προκοπή. Γι' αυτό για να προλάβουν βάζουν να κάνουν ποδαρικό άνθρωπο νέο στην ηλικία.

53) Ο τυχερός στη βασιλόπιτα με το φλουρί θα ευτυχήσει στον καινούριο χρόνο.

54) Μερικοί πάνω από την πόρτα βάζουν ένα πεταλο για να φέρει τύχη στην οικογένεια.

55) Άλλοι για το καλό του καινούριου χρόνου σπάνε ρόδι, στην πόρτα της εισόδου.

56) Όταν η πρωτοχρονιά πέσει Τετάρτη, την ημέρα αυτή δεν κόβουμε τα νύχια.

57) Την ημέρα του Αγίου Τρύφωνα δε φτύνουν, γιατί το σκουλίκι θα χαλάσει όλη τη χρονιά τα φυτά τους.

58) Του Αγίου Χριστοφόρου δεν εργάζονται γιατί πιστεύουν πως το χαλάζι θα καταστρέψει τα σπαρτά τους.

59) Σε μεγάλη μπόρα όταν πέφτει χαλάζι, χτυπούν την καμπάνα της εκκλησίας δυνατά πολύ ώρα για να διαλυθεί το σύννεφο, ενώ άλλοι βάζουν στην αυλή του σπιτιού τους την πυροστιά ανάποδα.

60) Όταν γίνει πλημμύρα από θεομηνία, λένε πως κάποια γέννησε μπάστι (νόθο) και το πέταξε.

61) Τις δριμες, εννιά ημέρες του Μαρτίου (1, 2, 3, 15, 16, 17, 29, 30 και 31) δεν κόβουν ξύλα χρήσιμα γιατί θα σαπίσουν.

62) Οι γυναίκες όταν λούζονται το βράδυ δεν βγαίνουν έξω.

63) Επίσης οι γυναίκες Τετάρτη, Παρασκευή και Κυριακή δεν λούζονται. Μόνο τη Μεγάλη Παρασκευή επιτρέπεται σε όσες υποφέρουν από πονοκέφαλο.

64) Όταν λυγκιάζει κάποιος λένε: "να φάει τη γλώσσα του". Γιατί πιστεύουν πως κάποιος ή κάποια τους μελετάει.

65) Όποιος κόψει κρέας (τον πονάει η μέση του), μετράνε με σπι-

θαμές το χέρι του, για να περάσει.

66) Όταν το τζάκι καίει με θόρυβο λένε: "κάποιος δικός μας, μας κουβεντιάζει".

67) Αλάτι δεν ρίχνουν ποτέ στη φωτιά,

68) Η πυροστιά (τρίποδας) όταν σπινθηροβολεί μετά τη φωτιά πιστεύουν ότι κάποιος τους γλωσσοτρώει και λένε "αν είναι φίλος να χαρεί και αν είναι εχθρός να σκάσει".

69) Στις καλλιέργειες κρεμάμε μια αρμαθιά από σκόρδα για να μην ματιάσουν τα σπαρτά μας.

70) Όταν σφυρίζει το αυτί μας λέμε "κάποια είδηση θα λάβουμε".

71) Όταν μας τρώει η μύτη μας λέμε, πως κάποι στενοχώρια θα περάσουμε ή θα φάμε ξύλο.

72) Όταν δρασκελίζει κάποιος μικρό παιδί πρέπει να το ξανά δρασκελίζει διότι αλλιώς δεν θα μεγαλώσει.

73) Την πρωτομαγιά κρεμάμε στην πόρτα μας ή στο μπαλκόνι του σπιτιού μας λουλουδένιο στεφάνι, για ν' ανοίξει η τύχη της οικογένειας, όπως όμορφα ανοίγουν τα λουλούδια της Άνοιξης.

74) Οι γυναίκες τις τρίχες της κεφαλής τους που βγάζουν στο χτένι όταν χτενίζονται δεν τις πετάνε ούτε τις καίνε, αλλά τις χώνουν σε κάποια τρύπα του τοίχου και τούτο για να μη χωρίσουν από τους άνδρες τους.

75) Τα κορίτσια δεν τρώγουν την τσίκνα από την κατσαρόλα και το τηγάνι, για να μη βρέξει την ημέρα του γάμου τους.

76) Το σαπούνι δεν το δίνουν στο χέρι του άλλου για να μην τσακώνονται

77) Το βράδυ μετά το φαγητό το τραπεζομάντηλο δεν το τινάζουν, για να προληφθεί η ανέχεια.

78) Ο τρίτος καπνιστής δεν ανάβει το τσιγάρο του με το ίδιο σπίρτο γιατί είναι γρουσουζιά.

79) Ο μουσαφίρης όταν πάει σε ξένο σπίτι για πρώτη φορά δεν διπλώνει την πετσέτα για να ξαναπάει.

80) Είναι αμαρτία ν' αφήνουμε τη χελώνα ανάποδα γιατί μυντζώνει το Θεό.

81) Δεν την πιάνουν τη χελώνα, γιατί όταν κατουρήσει στα χέρια, τα χέρια πρίζονται.

82) Όταν ξύσεις λιγάκι το ελαφοκέρατο μ' ένα κοφτερό μαχαίρι και πέσει στη φωτιά, φίδι, για φίδι δε μένει από τη μυρωδιά.

83) Όταν πρωτακούσεις κούκο πρωί νηστικός, σε "τσακίζει", δηλαδή αρρωσταίνει. Γι' αυτό το πρωί βγαίνοντας από το σπίτι, πρέπει να βάνεις μια μουκιά ψωμί στο στόμα, ή όταν τον ακούσεις να λες "τσώκατος", σαν είδος ξορκισμού.

84) Στις αρχές της Άνοιξης όταν έρχεται το κουκάλογο, οι χωρικοί όταν το βλέπουν για πρώτη φορά σκύβουν στη γη, παίρνουν ένα λιθάρι και το γυρίζουν ανάποδα. Έτσι η χρονιά θα πάει καλά και τα ζωντανά θα προκόψουν.

85) Όταν ψήνουν αρνί ιδίως το Πάσχα, εξετάζουν, διαβάζουν το πλατύ κόκκαλο της ράχης του αρνιού και διαβάζουν τα μέλλοντα. Αν θα γίνει πόλεμος, ή όχι, αν θα έχουμε εσωτερικές ακαταστασίες, αν η χρονιά θα είναι καλή, αν θα πέσουν αρρώστειες στα ζώα και άλλα παρόμοια.

86) Φλούδα από μήλο, αν την πετάξεις από τον ώμο σου, θα κάμεις το πρόσωπο που αγαπάς να σε ζητήσει σε γάμο.

87) Φύτεψε ανάμεσα από τα κεραμίδια του σπιτιού σου μια πατάτα από κυκλάμινο, κι αν πιαστεί, γρήγορα θα παντρευτείς.

88) Πάρε κλαδί ιτιάς στο χέρι σου, φέρε βόλτα γύρω από το σπίτι σου τρεις φορές και πες: 'Όποιος είναι να με παντρευτεί ας αρπάξει την άκρη της ιτιάς που βαστάω στο χέρι. Την ώρα που θα συμπληρώσεις τον τρίτο κύκλο, θα δεις σε όραμα τον καλό σου να πιάνει την άκρη της ιτιάς.

89) Βάλε κάτω από το μαξιλάρι σου ρίζα από βιολέτα και θα ονειρευτείς πως θα λύσεις τα προβλήματά σου.

90) Η φτέρη διώχνει μακριά τις μάγισσες αν την κρεμάσεις από το λαιμό σου.

91) Τα ξηραμένα λουλούδια από κυκλάμινο σ' ένα μικρό μπουκαλάκι κρεμασμένο στο λαιμό σου, προσφέρουν προστασία από κακό μάτι.

92) Αν κρεμάσεις στο λαιμό σου δρακολούλουδο, δεν θα σε πιάσουν ποτέ τα μάγια.

93) Βάλε στο στόμα σου ένα φύλλο δάφνη για 24 ώρες. Θα σε προστατέψει από την κακοτυχία.

94) Το γαιδουράγκαθο φέρνει ευτυχία, αν το βάλεις μέσα στο σπίτι σου.

95) Ένα κομμάτι από καμμένο καλαμπόκι μέσα στο σπίτι, προστατεύει από τα μάγια και φέρνει τύχη.

96) Το άγριο κάστανο φέρνει τύχη, αν τόχεις μέσα στην τσέπη σου.

97) Σπόρους από φτέρη αν τους βάλεις στα παπούτσια σου, γίνεσαι αόρατος.

98) Λίγο σκόρδο μέσα στην τσέπη σου είναι καλό γιατί αποφεύγεις το μάτιασμα.

99) Όταν σε τρώει ο λαιμός, κάποιος κακός άνθρωπος σε κουβεντάζει.

100) Ο ταξιδιώτης στο ξεκίνημά του, όταν βλέπει λαγό, ή μαύρη γάτα, αναβάλει το ταξίδι του και γυρίζει στο σπίτι του.

101) Καίοντας αγριόχορτο, δεν μπορεί να σε βλάψει κανένας εχθρός σου.

102) Τα φύλλα της ιτιάς σε κάθε γωνία του δωματίου σου, σας προστατεύει από τις μαγείες.

103) Λίγα άνθη βελανιδιάς κάτω από το χαλάκι της πόρτας σου, διώχνουν τους ανεπιθύμητους επισκέπτες.

104) Για να είστε πάντα τυχεροί, μουσκέψτε για 6 ημέρες δόντι λονταριού και την έβδομη ημέρα ραντίστε το.

105) Πριν καθίσετε στο πράσινο τραπέζι για παιγνίδι, να πλένετε τα χέρια σας με χαμομήλι, γιατί θα έχετε μια ρέντα άλλο πράμα.

106) Τύχη στο σπίτι φέρνει, αν ρίξετε λίγη κανέλα στο νερό που σφουγγαρίζετε.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Ο Παπαχρήστος (ιερεύς στο χωριό, πατέρας του Κώστα Παπαχρήστου και του παπα - Γιώργη Παπαχρήστου) στο γάμο του Μητσιου Γιωτάκη (έπαιρνε την κόρη της Χρήστο Σπύραινας, ανειψιά απ' αδελφή του), όταν πηγαίνανε τη νύφη στο σπίτι, εκεί στο Αλών - Ταμπάκ σταματήσανε, πιάσανε το χορό και βάλανε τη νύφη μπροστά. Το τραγούδι το άρχισε ο γέροντας Παπαχρήστος (ιερεύς). Είπε το εξής τραγούδι μια αυτός και ύστερα όλοι οι άλλοι:

Για έβγα μάνα δες με
πώς την κρατώ απ' το χέρι,
σαν άγριο περιστέρι
σαν πλουμιστή τρυγόνα.
Για ορμήνεψέ με μάνα
πώς να την ημερέψω.
Να σόρμηνέψω γιέ μου
πως να την ημερέψεις.
Για πάρτην απ' το χέρι
κι ανέβα στο παζάρι
κι' αγόραστης ζουνάρι.
Ζωνάρι της επήρα
και εκείνη δε με θέλει
το κλωτσοπατάει το ρίχνει
και μένα δεν με θέλει.
Ξ' ενε παλιοδιαβάτη
και πανω μαχαλιώτη
για πάρτην απ' το χέρι
κι ανέβα στο παζάρι
κι' αγόραστης φουστάνι.
Φουστάνι της επήρα
κι εκείνη δε με θέλει
το κλωτσοπατάει το ρίχνει
τον ξένο το διαβάτη, τον πανωμαχαλώτη

Από την Αθηνά Γ. Σπύρου
Τραγούδια που άκουσε από τη μάνα της

Γέρο Λύγκα

Ένας μοίραρχος κι ένας Συνταγματάρχης
όλο ρώταγαν κι όλο συχνορωτούσαν
μην τον ίδαν μην τον απαντήσαταν
αυτό τον γέρο Λύγκα
τον αρχιληστή.
Εφές τον ίδαμε, τον απαντήσαμε
στα βλάχικα καλύβια
που έτρωγε (μωρε Λύγκαμ) κι έπινε
αρνιά και γουρνοπούλια
και γλυκό κρασί.
Και τον κέρναγαν πέντ - έξι βλαχοπούλες
κι η μικρότερη κι η ομορφότερη
κρυφά τον κουβεντιάζει
για δεν παντρεύεσαι (μωρέ Λύγκαμ)
δεν προξενεύεσαι
δεν παίρνεις βλαχοπούλα
σαν και μένανε.

Του Τραπεζιού

Μάνα και γιος εμάλωνε (μωρέ)
για μια αρβανιτοπούλα
μάννα μου θα την πάρω εγώ
την αρβανιτοπούλα
Πάρτην - πάρτην γιόκα μου
κι από το σπίτι φεύγα.
Διώξε με μάνναμ' διώξε με
με ξύλα με λιθάρια
κι αν δεν σαπεί η φλοκάτα σου
καθώντας στα σοκάκια
θα σκάσει το χειλάκι σου
ρωτώντας τους διαβάτες.
Διαβάτες που διαβαίνετε
περάτες που περνάτε
μην ίδαν το γιόκα μου
το μοναχό παιδί μου.
Πέρα σ' εκείνο το βουνό
και στ' άλλο παραπερα
μαύρα πουλιά τον έτρωγαν
κι άσπρα τον τριγυρίζαν
Φάτε - φάτε πουλάκι μου
και σεις χελιδονάκια
κι αφήστε τη γλωσσούλα μου
και το δεξί μου χέρι
Θέλω να γράψω μια γραφή
κι ένα καημένο γράμμα
να στείλω της μανούλας μου
να μην με περιμένει.

Από την Αθηνά Γ. Σπύρου

Εγώ και ο Δημ' Αλέξης

Εκείνη τη χρονιά υπηρετούσα στην Κέρκυρα. Κάποια στιγμή μούρθε στο νου, με πόνεσε να πάω στο χωριό στο πανηγύρι. Και από τότε δεν έβλεπα την ώρα πότε θα περάσουν οι μήνες να πάω στο πανηγύρι. Έπαθα όπως τότε που ήμουν γυμνασιόπαιδο, όταν πλησίαζαν οι μέρες για τα Χριστούγεννα δεν έβλεπα την ώρα να περάσουν οι μέρες να πάω στο χωριό.

Καθόμουν που λέτε εκεί στο καφενείο του ξαδέρφου μου του Τσάντα στρωμένος σε μια καρέκλα απέναντι από το μεγάλο ρολόι, που κρέμονταν στον τοίχο και παρατηρούσα τον ωροδείκτη και τον λεπτοδείκτη που έμειναν ακίνητοι, δεν σάλευαν καθόλου παρ' ότι το εκκρεμές πήγαινε πέρα - δώθε, πέρα - δώθε. Μου φαινόταν ότι οι ώρες έγιναν μολυβένιες όπως είχα διαβάσει κάπου. Έτσι έπαθα και τώρα, ύστερα καρτερώντας το πανηγύρι.

Επι τέλους η μεγάλη μέρα έφτασε. Θα πήγαινα στο πανηγύρι όχι μόνο έτσι για να ιδώ αλλά και να χορέψω κι' όλες και μάλιστα στολισμένος. Θα πάρω σχεδιάζα και την υπ' αριθμ. 8 στολή. Όχι πέξε γέλασε, ή θα πάω να κάνω μπούγιο, εντύπωση ή τίποτε. Τώρα είπα στολή. Στολή τα λένε αυτά τα χακί ρούχα που φορέσατε όλοι που πήγατε στο στρατό και έχει το ίδιο όνομα είτε στρατιώτης την φοράει είτε στρατηγός. Και καλά η πατρίδα τους θέλει όλους στολισμένους όσοι την υπηρετούν, έτσι για να τους τιμήσει όπως τους τιμάνε και αυτοί που την υπηρετούν.

Την ημέρα του πανηγυριού δεν με χώραγε ο τόπος. Κάθε λίγο και λιγάκι αγνάντευα από το μπαλκόνι, εκεί στα Αντωνέικα που με φιλοξενούσαν, πότε θα μαζευτεί ο κόσμος στην χωραφιά για ν' αρχίσει ο χορός. Κάποια στιγμή είδα ότι ο χορός πήνε γαιτάν'. Ντύθηκα γρήγορα γρήγορα, έβαλα τη στολή μου, σφύχτικα και με την εξάρτηση, γυαλιστήκα σ' ένα μικρό καθρεφτάκι που ήταν κρεμασμένο στον τοίχο και ξεκίνησα που λέτε να πάω να χορέψω.

Ο ήλιος έξω καρακαντίλα μόλις είχε διαβεί από τον Αηλιά. Όσπου να περάσω απ' το Λαγκάδ' τ' Κάμπ' είχα μισομουσκέψει. Αρχισα να καταλαβαίνω τον ιδρώτα να τρέχει από πάνω μέχρι κάτω μέσα απ' την φανέλα. Όταν προσπέρασα τα μαγαζιά, κατάλαβα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με τι μένα, σαν ν' αρχίζα να καταλαβαίνω ότι κάποιο λάθος έκανα. Πριν φτάσω στον σφά της Αργιάς, έπιασα τον εαυτό μου να σκύβει λίγο, σαν να φοβόταν, σαν να σκιάζονταν από κάτι. Προχώρησα λίγο σκυφτός, προσπέρασα τη μακαρίτισσα την αργιά, από το πάνω μέρος, απ' το δεξί μου χέρι και αμέσως κάθησα στην απάνω α- απάνω ρίζα απ' τις τρεις που είχε απλωμένες η αργιά μία κάτω από την άλλη, φροντίζοντας να κάθονται βολικά επάνω της οι συγχωριανοί της και να χαζεύουν το θέαμα στην χωραφιά.

Αφού έκατσα και ξανάσανα έρριξα μια κάποια ματιά γύρω μου. Κοντά μου λιγοστοί αυτοί που κάθονταν δίπλα μου και χάζευαν το χορό.

με λοξές ματιές προσπάθησα να ιδώ αν με πρόσεχε κανένας. Όλοι ήταν αφοσιωμένοι στο χορό και κανένας δε γύρισε το κεφάλι προς την αφεντιά μου, ούτε και για ένα χαιρετισμό με νεύμα του κεφαλιού.

Παραπέρα ο χορός στρωμένος έπιανε από εκεί που είναι το μνημείο των πεσόντων γύρω - γύρω και η ουρά των γυναικών μόλις είχε προσπεράσει τα δυο πλατάνια.

Οι γύφτοι, οι βιολιτζίδες μαθές, ήταν δυο όλοι κι όλοι. Δεν ήταν αυτοί που σας είχα πει άλλη φορά που είχαν έρθει από το Βουργαρέλι γιατί δεν φόραγαν την λερή φουστανελίτσα. που φόραγαν εκείνοι. Ήταν το βιολάκι ο ένας κι ο άλλος με το τούμπανο, το ντέφι όπως λένε. Το βιολάκι σε ανοιχτό χώρο, όπως προσπαθούσε να ακουστεί, εγώ τουλάχιστον μόλις το άκουγα. Το τούμπανο πάλι έδινε με τον ρυθμό για τα βήματα των χορευτών, αλλά κάθε λίγο και λιγάκι σταματούσε και ο χειριστής του έτρεχε με μικρά βηματάκια εδώ κι εκεί όπου τον καλούσαν για το κέρασμα και όπως σας είχα πει και άλλη φορά κάπου - κάπου του κόλαγαν κι ένα χιλιάρικο στην μπάλα είτε με λίγο σάλιο είτε χωμένο κάτω από το φεσάκι του. Αυτό ως γνωστό, έπρεπε να επιστραφεί στο τέλος του χορού. Για την ακριβή σημασία αυτής της χειρονομίας δεν ξέρω πολλά. Ασφαλώς ήταν παράδοση παλιά και θα είχε την έννοια πιστεύω, ότι αυτός που το κόλλαγε στην μπάλα του γύφτου ήταν σαν να έλεγε, ότι να έχετε υπόψη σας ότι κρατιέμαι (οικονομικώς). Όμως το βιολάκι δεν με ικανοποιούσε και πολύ όχι μονάχα επειδή ακούγονταν αχνό αλλά και επειδή επαναλάμβανε συχνότατα το ίδιο μοτίβο κάπως μονότονο.

Τότε βλέπετε δεν υπήρχαν τα φοβερά μεγάφωνα της σήμερας που βομβαρδίζουν τα ακουστικά τύμπανα μακάρ' να ήσουν και στον Αηλιά. Γιαυτό καθώς με είχε συνεφέρει αρκετά το απογευματινό αεράκι όπως ερχόταν κατ' ευθείαν από τους Χουλιαράδες, το αυτί μου βρήκε περισσότερο ενδιαφέροντα στηθεί απάνω στην αργιά όπου τα μικρά σπουργιτάκια τυλιγμένα στο φύλλωμάτης τιτιβίζουν και φλυαρούσαν αδιάκοπα. Η φλυαρία τους ανακατεμένη με το θρόισμα από τα φύλλα της αργιάς έφτιαχναν και αυτά την μουσική τους μια καλούτσικη να την πούμε αρμονία. Κάποια στιγμή αποφάσισα να κατεβώ να χορέψω, γιατί διστάζεις είπα με το νου μου, για το χορό δεν ήρθες; Σηκώθηκα λίγο μουδιασμένος, όρθωσα το κορμί μου, σιάχτηκα λίγο και ύστερα... ώρμησα προς τα κάτω, αλλά πάλι σκυφτός και τελικά σφηνώθηκα στο χορό δύο χορευτές μπροστά από το τέλος. Όσπου να πάρω τον τορό του χορού, ξέρετε εκείνα τα δυο βηματάκια, ένα έξω, ένα μέσα, ένα έξω βλέπω από μακριά πέρα απ' την αρχή του χορού τον Δημ' Αλέξη νάρχεται προς τα δώθε, σαν ναρχόταν προς το μέρος μου. Ο Δήμος ήταν τότε Πρόεδρος του χωριού και ούτε χόρευε ούτε καθιστός, ήταν ν' αγναντεύει το χορό, όπως κατάλαβα, πήγαινε απ' εδώ,

πήγαινε απ' εκεί μέσα από το χορό και απ' έξω προσέχοντας να είναι όλα εντάξει.

Σαν πρόεδρος κατάλαβα είχε πάρει βαριά τα καθήκοντά του. Όσπου να κάμω αυτές τις σκέψεις ο κ. πρόεδρος έφτασε μπροστά μου. Σοβαρός, σοβαρός χωρίς να ανοίξει το στόμα του. αρπάζει το δεξί μου χέρι και με τραβάει απότομα όξω απ' το χορό. Τα σάστισα λίγο και πριν να καταλάβω τι γίνεται, ο πρόεδρος μου έδειξε απότομα την ράχη του και τραβώντας με σχεδόν σαν ζωντανό με μεγάλα βήματα έφυγε προς την ίδια κατεύθυνση απ' όπου είχε έρθει. Η αφεντιά μου εκείνη τη στιγμή είχε τα χάλια της, σερνάμενος πίσω από τον πρόεδρο λίγο σκυφτός με μικρά αστεία βήματα, να μην τον πατήσω κιόλας, αισθάνθηκα σαν να έπεισε ο ουρανός να με πλακώσει. Ο Δήμος προχώρησε με μεγάλα βήματα αποφασιστικά προς την αρχή του χορού, προς εκείνον που χόρευε μπροστά. Από εκεί που με πήρε μέχρι εδώ, δεν πέρασε ούτε ένα λεπτό της ώρας, εμένα μου φάνηκε ένας χρόνος. Τόσο πολύ είχε μεγαλώσει η χωραφιά που και δεν τόχα προσέξει; Ο Δήμος πλησίασε τον πρώτο χορευτή, όπως με κράταγε, με ανάγκασε να κάμω κλίση προς τα αριστερά, παράτησε το δεξί μου χέρι, άρπαξε αμέσως το αριστερό μου, πάντοτε σοβαρός και αμίλητος το σήκωσε απότομα ψηλά και πιάνοντάς με το άλλο το χέρι εκείνο του πρωτοχορευτή που βρίσκονταν ψηλά στον αέρα (φαίνεται ο άνθρωπος εκείνη τη στιγμή σκόπευε να κάνει καμιά γυροβολιά) ένωσε τα δυο χέρια καλά (ο πρόεδρος δηλαδή) και αφού βεβαιώθηκε ότι το ένα χέρι ήταν μέσα στο άλλο, τραβήχτηκε στην άκρη και μόνοι του δεν μου έδωσε το παράγγελμα "χόρεψε". Εκείνη τη στιγμή διέκρινα στο πρόσωπό του ένα ελαφρότατο αχνό χαμόγελο.

Τι να χορέψω όμως, που εγώ ο δυστυχής στα χάλια που βρισκόμουν. Προσπάθησα να κάμω ένα δυο βήματα, όχι περισσότερα από τρία. Παράτησα τον άνθρωπο να συνεχίσει το χορό και ρίχνοντας μια λοξή ματιά στα πόδια του προέδρου απομακρύνθηκα λίγο και ύστερα σχεδόν το έβαλα στα πόδια. Τώρα κι αν ήταν μεγάλη η χωραφιά, όπως ήμουν ξεμοναχιασμένος και καταλάβαινα πολλά βλέμματα ήταν στραμμένα απάνω μου.

Επι τέλους έφτασα καμιά φορά στην αρχική μου θέση στο χορό. Προσπάθησα να χορέψω αλλά μου ήταν αδύνατο. Έκανα δυο τρία βήματα, τραβήχτηκα πίσω όξω απ' το χορό και ξαναπήγα στην ρίζα της φιλόξενης αργιάς.

Ο Δημ' Αλέξης όπως καταλαβαίνετε ήθελε να με τιμήσει κάτι σαν επίσημο πρόσωπο στολισμένο κιόλας, που πρώτη φορά ύστερα από πολλά χρόνια παρουσιάστηκε στο χωριό. Ήθελε πιστεύω να με δείξει στους χωριανούς τάχα να με καμαρώσουν λίγο. Κοτζιάμ' ταγματάρχης που ήμουν και γι' αυτό έκανε ότι έκανε, εγώ όμως το πήρα στραβά το πράμα απ' την αρχή, αφού το λάθος μου ήταν να στολιστώ

και να μπω στο χορό και απ' την αρχή δεν το είχα καταλάβει το λάθος μου και το τρακ που με περίμενε ότι επρόκειτο να μου συμβεί.

Ο πρόεδρος μου επιφύλαξε μεγάλη υποδοχή που δεν την περίμενα γι' αυτό αιφνιδιάστηκα, συγχύστηκα και τελικά τάκανα μούσκεμα. Αυτό που έκαμα εγώ να πάω στολισμένος στο πανηγύρι να εντυπωσιάσω τους Σκλουπιώτες λέγεται ματαιοδοξία, που πάει να πει, νομίζεις ότι κάνεις κάτι σπουδαίο ενώ αυτό που κάνεις είναι ένα σκέτο μηδενικό. Αυτό οφείλεται στο ότι αυτό που λένε στερνή γνώση αργεί η άτιμη νάρθει στο μυαλό δεν βιάζεται καθόλου να πήξει. Ας το έχουν υπόψη τους οι νεώτεροι από σας και τους εύχομαι να μη χρειαστεί να πουν στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα.

Τώρα για να τελειώνουμε καμιά φορά, θα σας πω δυο - τρεις περιπτώσεις που είδα στολισμένους στο χωριό τα μικρά μου χρόνια μέχρι που πήγα στο γυμνάσιο. Πρώτον και καλύτερον θυμάμαι τον ίδιο κύριο πρόεδρο. Θα ήταν γύρω στα 18 με 19 που ο πατέρας του τον έστειλε στην Αγιά για να σπουδάσει δασοφύλακας. Μια μέρα εκεί που βρισκόμουν στην χωραφιά κοντά στο πλατανάκι τον πήρε το μάτι μου στην άλλη άκρη της χωραφιάς κοντά στην σκάλα της εκκλησιάς. Μου έκανε εντύπωση και σταμάτησα να τον χαζεύω. Ήταν κομψότατος και πολύ ωραίος, μου φάνηκε μέσα στην μπλέ στολή του με τα χρυσά κουμπιά και το πηλίκιο. Ήταν καλοραμμένη η στολή με μεράκι, μπορώ να πω. Έκανε τότε ο νεανίας Δημ. Αλέξης μια δυο βόλτες εκεί κοντά στην άκρη της χωραφιάς και ύστερα χάθηκε προς τα κάτω προς το σπίτι του.

Δεν ξέρω πόσες μέρες θα έμεινε ακόμα γιατί ήταν με άδεια, αλλά φαντάζομαι θα έκαψε κάμποσες τρυφερές καρδιές, ανάμεσα σ' αυτές ίσως να ήταν και η κατοπινή κυρά του.

Άλλον έναν που θυμάμαι που ήρθε στολισμένος ήταν ο Θόδωρος. Τον θυμάμαι ευθυτελή εκεί μπροστά απ' το σχολειό απ' το κάτω μέρος όμως στα ανοιχτά του μαγαζιού του Δημ. Αλέξη. Στάθηκε και τον καμάρωσα κάμποση ώρα, γυμνασιόπαιδο ήμουν τότε. Ήταν ντυμένος τσολιάς, είχε μεταποιήσει το χιτώνιο, το είχε κοντίνει αρκετά και ήταν να σας πω το πρώτο μίνι που είδα στη ζωή μου. Φαίνονταν καθαρά τα μπούτια του τουλάχιστο ως τη μέση τους, είχε ωραία πόδια ο Θόδωρος, οι κάλτσες του ήταν κάτασπρες, τα τσαρούχια του κατακόκκινα με πλούσια φούντα και το φάριο στο κεφάλι τύφλα νάχουν οι τσολιάδες της φρουράς του Άγνωστου Στρατιώτη. Ήταν μερακλής η Θόδωρος, κι αυτός νομίζω έκαψε κάμποσες καρδιές.

Επειδή είμαστε με τον Θόδωρο, στην άκρη του όχτου του Καλατζή πριν τελειώσω με τις στολές θα σας πω κάτι με το συμπεθερόμου το Μήτρο Χρήστου Αντώνη. Εκεί στον όχτο βρίσκονταν ένας

θάμνος που στην κορυφή του κατέληγε κάτι σαν μια ρίζα κουτσομπλή. Εκεί σ' αυτή τη ρίζα όταν βρίσκονταν στο χωριό συνήθιζε να κάθεται πάνω της μόνο ένας άνθρωπος, γιατί ήταν τελείως άβουλη. Θυμάμαι εγώ είχα επιχειρήσει να καθίσω κάνα δυο τρεις φορές και δεν τα κατάφερα γιατί με τρύπαγε. Όμως ο μπάρμπα Μήτρος καθόταν πολύ αναπαυτικά εκεί κατά το βραδάκι λίγο πριν γύρει ο ήλιος καθώς επέστρεφε από την Κοστεβιά που πήγαινε και πότιζε τις ντομάτες. Καθόταν που λέτε απάνω στη ρίζα αναπαυτικά τέντωνε τα πόδια του ανοιχτά προς τα μπρός και αμέσως μαζεύονταν και έφτιαχναν έναν ημικύκλιο γύρω του ένα τσούρμο Σκλουπιώτες. Δεν προλάβαινε να καλοκάτσει και από το τσούρμο ακούγονταν μια παραγγελιά. "μπάρμπα Μήτρο ρίξε μία", δεν προλάβαινε να τελειώσει η φωνή κι αμέσως ακούγονταν ένας κρότος υπόκοφος!!! "πρίτσ, πρίτσ" δυο φορές και καμιά φορά μπαμ... όταν φταιγε η φασολάδα.

Ο μακαρίτης ήταν θυμόσοφος, όπως και άλλοι Σκλουπιώτες που σας έχω ξαναπει, που πάει να πει ο έχων κλήσιν να φιλοσοφεί πρακτικώς, ο σοφός εκ φύσεως, ο έξυπνος, ο χαρακτηριζών πρόσωπα και καταστάσεις. Γι' αυτό μαζεύονταν όλοι γύρω του να ακούσουν κάτι έξυπνο που θα έλεγε ο συμπέθερός μου. Πού και πού τον πείραζαν κιόλας αλλά απαντούσε αμέσως και κάρφωνε το πειραχτήρι.

Τώρα για να τελειώνουμε θα σας πω άλλη μια περίπτωση με στολισμένους τσολιάδες. Ήτανε δειλινό, μόλις μας είχε απολύσει ο δάσκαλος, ο παπα - Γιώργης ήταν, όπου εκεί στη σκάλα που κατέβαινα το μάτι μου πήρε δυο τσολιάδες απέναντί μου στο μαγαζί του Μήτρου - Δήμου να στέκονται κοντά στον τοίχο. Από κάτω όσο έβλεπα ήταν πολλοί νοματέοι, πρέπει να πλησίαζαν οι γιορτές. Οι δυο τσολιάδες που λέτε, δεν ήταν τόσο μεγαλοπρεπείς και ωραίοι όπως ήταν ο Θόδωρος που ήταν πέντε έξι χρόνια μετά απ' αυτούς. Η στολή τους ήταν όπως την είχαν παραλάβει από τον διαχειριστή υλικού χωρίς μεταποιήσεις και άλλες τέτοιες πολυτέλειες. Είχαν έρθει στο χωριό για ολιγοήμερη άδεια γιατί σε λίγο θα έφευγαν για την Μικρασία για τον πόλεμο.

Οι δυο τσολιάδες ήταν ο αδελφός μου Γιώργος και ο κατοπινός γαμπρός μου Γληγόρης. Έχετε ακούσει για τον πόλεμο της Μικρασίας; Όσοι είστε εβδομήντα πέντε χρονών μόλις είχατε γεννηθεί. Καλά είναι να ρωτήσετε και να μάθετε για τον πόλεμο αυτό. Και μια ο λόγος για τις φουστανιέλες ας πούμε μερικά ποιήματα γι' αυτό το ρούχο. Εγώ δεν ήξερα μέχρι πρόσφατα ότι για μια φουστανελλα χρειάζεται πενήντα πήχες πανί!!! Και τώρα αναρωτιέμαι! Πώς αυτοί οι ηρωικοί πρόγονοί μας αυτοί του 21 και άλλοι παλαιότεροι της κλεφτουριάς, πως το είχαν συνηθίσει αυτό το άβουλο ρούχο, το τόσο πολυέξοδο, που δύσκολα τους άφηνε να πηδάνε στα κατσάβραχα

κυνηγώντας τους Τούρκους και την λευτεριά. Ποιά να είναι άραγε η ρίζα, το ιστορικό που πρωτοφορέθηκε η φουστανέλλα. Το λέω γιατί το λεξικό δεν λέει τίποτα.

Τώρα θα σας πω και ένα αστείο σχετικά με τη φουστανέλλα που μας έλεγε ο Βαγγέλης Παπαιωάννου. Πέντε έξι Σκλουπιώτες και ο Βαγγέλης μαζί περιδιάβαιναν την οδό Ανεξαρτησίας. Οι Εβραίοι καταστηματάρχες μπροστά στην πόρτα του μαγαζιού τους, τους υποδέχονταν με μακρόσυρτη τραγουδιστή φωνή τους. Περάσατε, περάσατε. Ο μακαρίτης στέκεται σε έναν απ' αυτούς. "Φστανέλλες πλάς"; 'Οοχι - όοχι απόκριθηκε ο Εβραίος. Και τότε τί φωνάζεις δυνατά;

Ξεστράτισσα από το επεισόδιο με τον Δημ' Αλέξη και με συμπαθάτε.

Χριστόδουλος Πραμαντιώτης

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡ

Στο χώρο που ήταν το παλιό οστεοφυλάκιο του χωριού μας, ακριβώς απάνω στο υπόγειο του κοιμητηρίου στο οποίο βρίσκονται ακόμα τα οστά πολλών "κεκοιμημένων αδελφών μας" κτίζεται με δωρεά των συγχωριανών μας Χρήστου Δημοσθένους Αλεξίου και Χριστόδουλου Κων. Πραμαντιώτη στρατηγού ε.α. ένα ωραιότατο παραδοσιακό μικρό εκκλησάκι.

Μια μέρα πήγε να δει το έργο, ένας συγχωριανός μας. Ο Μάστορας, ένας καλόκαρδος, χαρούμενος και πολύ αστείος άνθρωπος, δούλευε όχι μόνο με μεράκι αλλά και με μουσική.

Το ραδιοφωνάκι του εκείνη τη στιγμή μετέδιδε όμορφα δημοτικά τραγούδια. Μετά από τις καλημέρες και τις χαιρετούρες, του λέει:

— Γειά στα χέρια σου μάστορα, πολύ ωραίο γίνεται το εικονοστάσι. Κοίταξε όμως, όπως ευχαριστείς εμάς που ζούμε με την εργασία σου, να ευχαριστήσεις και να περιποιηθείς και τους πεθαμένους των οποίων τα οστά είναι κάτω στη μπίμτσα (υπόγειο).

—Κάνω το καλύτερο, είπε ο μάστορας. Το σπιτάκι τους έγινε καινούριο. Τώρα το εξωραιζω. Μουσική με τραγούδια τους έβαλα. Ν' ακούσουν κι αυτοί οι καημένοι τα τραγούδια που πολλές φορές τραγουδούσαν όταν ζούσαν τραγουδούσαν κανένα παραπάνω ως τώρα δεν άκουσα. Τους μίλησα πολλές φορές αλλά δεν μου απάντησαν. Εκεί από κάτω που βρίσκονται, ούτε τους βλέπω ούτε με βλέπουν, ούτε και με ακούνε. Φαίνεται ότι εκεί έχουν το δικό τους βασίλειο.

Δεν θέλουν αυτοί τέτοια. Συγχώρηση θέλουν, τρισάγιο, μνημόσυνα και μοιρολόγια,

Παρουσίαση βιβλίου

Απόστολου Τόλη παδίατρου στην Ε.Η.Μ.

"Η πεμπτουσία της κλινικής Παιδιατρικής"

Το νέο βιβλίο του χωριανού μας παιδίατρου Αποστόλου Τόλη παρουσίασε σε ειδική εκδήλωση ο Ιατρικός Σύλλογος Ιωαννίνων, η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών και η Ιατρική Εταιρεία Ιωαννίνων.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την 1 - 4 - 98 στο Πνευματικό Κέντρο της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών.

Την παρουσίαση του βιβλίου έκανε η παιδίατρος Ευαγγελία Γρίβα, ενώ αποσπάσματα διάβασε η ποιήτρια Ελευθερία Τζιάλλα - Μάντζιου, που στο τέλος της εκδήλωσης απήγγειλε και το δικό της ποίημα, το οποίο αναφέρονταν στη ζωή και το έργο του γιατρού Τόλη.

Μέσα σε μια κατάμεση αίθουσα, άρχισε η εκδήλωση και παρουσίαση του βιβλίου. Πρώτος ομιλητής ο ιατρός Μιχάλης Παντελής πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου Ιωαννίνων. Σκιαγράφησε την όλη ζωή και σταδιοδρομία του Απ. Τόλη.

Στην αρχή αναφέρθηκε στο βιογραφικό του σημείωμα και στη συνέχεια στις επιστημονικές εργασίες, σημαντικότετη των οποίων είναι η "Διάγνωση και θεραπεία του συγγενούς εξαρθήματος του ισχύου στη νεογνική ηλικία", για την οποία έλαβε το Χωρέμειο έπαθλο.

Στη συνέχεια ο αντιπρόεδρος της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών κ. Γ. Βρέλλης αναφέρθηκε και αυτός με το δικό του λυρικό τρόπο, στον ανθρωπιστή, τον επιστήμονα, το γιατρό Απ. Τόλη.

Κλείνοντας την εκδήλωση και την παρουσίαση του βιβλίου ο ιατρός κ. Ν. Γκλίναβος, πρόεδρος της Ιατρικής Εταιρείας Ιωαννίνων είπε χαρακτηριστικά: ....Χρειαζόμαστε ανθρώπους πρότυπα με ευαισθησία και ανθρωπιά σαν το γιατρό Απόστολο Τόλη, που με τη ζωή του και την τεράστια προσφορά του στην τοπική κοινωνία δικαιώνει απόλυτα το μεγάλο ποιητή και δραματουργό Σαίξπηρ, όταν έγραφε πως "Είμαστε φτιαγμένοι από το υλικό, που είναι φτιαγμένα τα όνειρα".

Στο τέλος πήρε το λόγο ο Απόστολος και αφού ευχαρίστησε όλους όσους συνέβαλαν στη δημοσιότητα του βιβλίου, συγκινημένος είπε ότι θεωρεί τον εαυτό του "μικρό κλαράκι".

Πάντα τον διέκρινε η μετριοφροσύνη. Επακολούθησε ένα παρατεταμένο χειροκρότημα επιβράβευση των προσπαθειών του για όσα προσέφερε στον τόπο. Εμείς οι Αμπελοχωρίτες νιώσαμε τη βραδιά εκείνη και νιώθουμε, διπλά περήφανοι για τον άξιο επιστήμονα Απ. Τόλη γέννημα και θρέμμα του Αμπελοχωρίου, που τόσα προσέφερε στην πεντηκονταετία της Ιατρικής του καριέρας στην τοπική κοινωνία, στην ιατρική και ξεχωριστά στους Αμπελοχωρίτες.

Γιατρέ μας θερμά συγχαρητήρια απ' όλους τους Αμπελοχωρίτες

ΑΠ. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ

Δήμος Πραμάντων

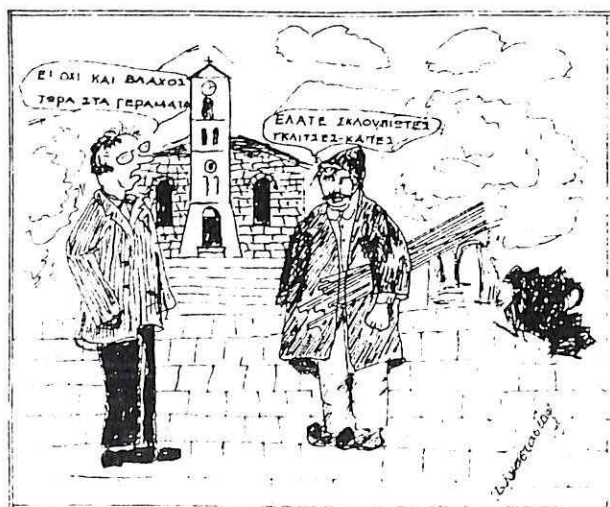
Με την επικείμενη υποχρεωτική ένωση των κοινοτήτων σε Δήμους, γνωστό σε όλους μας σχέδιο "ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ", το χωριό μας με την κοινότητα Ραφταναίων και κοινότητα Πραμάντων θα αποτελέσουν ένα Δήμο, το Δήμο Πραμάντων με έδρα τα Πράμαντα. Οι Κοινότητες θα παίξουν το ρόλο του Συνοικιακού Συμβουλίου. Τώρα προς το καλύτερο ή το χειρότερο, ο χρόνος θα το δείξει.

Στοιχεία απογραφής των παραπάνω κοινοτήτων το 1991

Πράμαντα : κάτοικοι 1486, έκταση σε στρέμ. 39435

Αμπελοχώρι: κάτοικοι 146 έκταση σε στρέμ. 10877

Ραφταναίοι : κάτοικοι 158 έκταση σε στρέμ. 18773

—31—

ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΣΧΟΛΙΑ

Μεσα στο 1998 θα ολοκληρωθεί η ασφαλτόστρωση του δρόμου προς το χωριό μας με τη δημοπράτηση σύντομα του έργου προϋπολογισμού 91 εκατομμύρια που έχουν εγκριθεί.

Άλλα 60 εκατομμύρια εγκρίθηκαν επίσης για το δρόμο από το χωριό μας προς τους Ραφταναίους.

***

Πολλές συζητήσεις και σχόλια γίνονται και μεγάλη ανησυχία εκδηλώνεται τελευταία από τους χωριανούς για τη μέχρι τώρα λειτουργία και μελλοντική πορεία του κληροδοτήματος ΓΡΗΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Πληροφορούμαστε ότι το Δ.Σ. του Ιδρύματος δεν έχει συνεδριάσει καμιά φορά. Ευθυνες καταλογίζονται οπωσδήποτε στους χωριανούς μας, μέλη του Δ.Σ. οι οποίοι όλα αυτά τα χρόνια δεν έδειξαν κανένα ενδιαφέρον για την καλύτερη αξιοποίηση τόσο των ακινήτων όσο και των χρηματικών πόρων.

Οικονομικός απολογισμός και ενημέρωση των χωριανών δεν έγινε ποτέ. Απαίτηση όλων είναι να ευαισθητοποιηθεί το Δ.Σ. του Ιδρύματος και να ενεργοποιηθεί γρήγορα προς κάθε κατεύθυνση. Το κυριώτερο να ενημερωθούν οι χωριανοί.

***

Ο χώρος της Αλαταρίας τα τελευταία χρόνια έγινε αγνώριστος χάρις στις προσπάθειες των φορέων του χωριού αλλά κυρίως χάρις στις προσφορές των χωριανών μας.

Τελευταία μετά τα έργα ανάπλασης του περιβάλλοντος χώρου, το ενδιαφέρον στράφηκε στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στο εσωτερικό της οποίας έγιναν οι παρακάτω αγιογραφίες:

— **Η Πλατυτέρα, η Αγία Μαρίνα και η Αγία Αικατερίνη**

Δωρεά γυναικών του χωριού υπέρ υγείας των οικογενειών τους.

— **Η Αγία Αλεξάνδρα**: Δωρεά Μανθας Κ. Πραμαντιώτη στη μνήμη της μητέρας της Αλεξάνδρας

— **Ο Άγιος Χαράλαμπος**: Δωρεά Αθηνάς Χ. Εξάρχου, στη μνήμη του συζύγου της Χαρίλαου

— **Ο Άγιος Σισώης ο Μέγας** (μπροστά στον τάφο του Μ. Αλεξάνδρου)
Δωρεά Κώστα Γ. Πραμαντιώτη (συντ/χη)

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Παρότι διατέθηκαν πολλά χρήματα από την Πολιτεία και έγιναν τόσα έργα ύδρευσης στο χωριό μας, το πρόβλημα του νερού δεν λύθηκε και ταλαιπωρεί ακόμα τους συγχωριανούς μας. Αιτία η υπερκατανάλωση και η άσκοπη χρήση του τις μέρες αιχμής. Παρατηρείται το φαινόμενο μερικοί να ποτίζουν ακόμα και τα δέντρα τις μέρες του πανηγυριού, όταν όλα τα σπτια είναι ανοιχτά.

Από την ετήσια κατάσταση κατανάλωσης νερού που παρουσιάζει κάθε χρόνο η Κοινότητα, γνωρίζουμε από ποιούς γίνεται η σπατάλη. Σ' αυτούς κυρίως απευθυνόμαστε και τους παρακαλούμε, τη φετινή χρονιά να είναι πιο συγκρατημένοι. Αλλά και η Κοινότητα οφείλει να πάρει δραστικά μέτρα ώστε να λυθεί το πρόβλημα. Έχει πολλούς τρόπους αρκεί να τολμήσει.

ΤΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑ ΣΤΑ ΣΙΩΤΕΪΚΑ

Μπαίνοντας στο χωριό εκεί στα Σιωτέικα, υπήρχε παλιά ένα λιθόκτιστο εικόνισμα, που χτίστηκε από τον αρχιμάστορα του χωριού μας Χρήστο Σιώτο. Το εικόνισμα εκείνο γκρεμίστηκε επειδή δημιουργούσε πρόβλημα κατά τη διάνοιξη και διέλευση του αμαξωτού δρόμου.

Σήμερα στην ίδια περίπου τοποθεσία χτίστηκε ένα ωραίο, όμορφο και επιβλητικό λιθόκτιστο εικόνισμα που σχεδιάστηκε και χτίστηκε από τον ακούραστο και άριστο τεχνίτη Κων/νο Α. Πραμαντιώτη, που η προσφορά του για τέτοιου είδους έργα στο χωριό είναι μεγάλη. (Είσοδος - εικονοστάσι Αγίας Παρασκευής).

Τα χρήματα που δαπανήθηκαν για το εικόνισμα είναι προσφορά της οικογένειας Απ. Δ. Σιώτου, στη μνήμη της κόρης του Ελένης.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

1) Η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου την 22/12/96 ενέκρινε τον προϋπολογισμό της χρονιάς 1997 όπως παρακάτω αναγράφεται:

ΕΣΟΔΑ

Υπόλοιπο Ταμείου 31/12/96	Δρχ.	4.493.173
Προβλεπόμενα έσοδα από την συνδρομή μελών	"	240.000
" " από Δωρεές	"	2.000.000
" " από εκδήλωση χορού	"	500.000
" " από συνδρ. περιοδικού	"	150.000
" " από τόκους καταθέσεων	"	400.000
" " από κληροδότημα Τόλη	"	60.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		<u>7.843.173</u>

ΕΞΟΔΑ

Έξοδα λειτουργίας γραφείου	Δρχ.	200.000
Προβλεπόμενα έξοδα για χορήγ. υποτροφιών	"	1.700.000
" " για έργα στο χωριό	"	300.000
" " για βοηθήματα απόρων	"	100.000
" " για βραβεύσεις	"	60.000
Προβλεπόμενο Υπόλοιπο Ταμείου	"	5.483.173
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΩΝ ΕΞΟΔΩΝ		<u>7.843.173</u>

Επίσης η Γενική Συνέλευση αποφάσισε να διαθέσει η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ το χρηματικό ποσό των 2.000.0000 δραχ. για την κατασκευή Γηπέδου ποδοσφαίρου και μπάσκετ στο χωριό. Ακόμα η Γενική Συνέλευση αποφάσισε να διαθέσει το απαιτούμενο χρηματικό ποσό για τον καθαρισμό του χώρου της Αγίας Παρασκευής και του Γυναικονίτη της εκκλησίας του χωριού.

2) Η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου την 9/2/97 ενέκρινε τον Απολογισμό της χρονιάς 1996 ο οποίος έχει ως παρακάτω:

ΕΣΟΔΑ

Υπόλοιπο Ταμείου 31/12/96	Δρχ.	3.518.621
Προβλεπόμενα έσοδα από την συνδρομή μελών	"	186.000
" " από συνδρ. περιοδικού	"	61.000
" " από εκδήλωση χορού	"	460.000
" " από τόκους καταθέσεων	"	413.552
" " από Δωρεές	"	<u>916.000</u>

ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ 5.555.173

ΕΞΟΔΑ

Για υποτροφία Φοιτητή Β. ΤΣΟΥΡΗ	Δρχ.	900.621
Για βοήθειασε αναξιοπαθούντα χωριανό μας	"	100.000
Για στεφάνι κηδείας	"	10.000
Για επισκευή γραφείου	"	20.000
Για έξοδα γραφείου	"	<u>32.552</u>

ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ 1.062.000

Το Υπόλοιπο του Ταμείου του Συλλόγου είναι την 31/12/96
Δρχ.: (5.555.173 - 1062.000) = **4.493.173**

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος το πανηγύρι του χωριού γιορτάστηκε την 26ην και 27η Ιουλίου 1997.

Λειτουργία στον Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής, όπου με τις παρεμβάσεις του Συλλόγου και τις δωρεές των χωριανών ο χώρος έχει διαμορφωθεί σε θαυάσιο τοπίο.

Στη συνέχεια έγινε επιμνημόσυνηδέηση στο μνημείο των πεσόντων στην πλατεία και η καθιερωμένη ομιλία για την Εθνική Αντίσταση.

Ο Σύλλογος διοργάνωσε και φέτος αγώνες ανωμάλου δρόμου, όπου τιμήθηκαν όχι μόνον οι πρώτοι αλλά όλοι οι συμμετέχοντες σ' αυτόν.

Είμεθα υποχρεωμένοι να τονίσουμε ότι στο γενικό χορό η συμμετοχή των χωριανών ήταν μικρή, θεσμός που σε λίγα χρόνια θα σβήσει εάν συνεχίσουμε έτσι.

Στη Λαϊκή Συνέλευση ο Πρόεδρος που είχε εξουσιοδοτηθεί εκ μέρους του Συλλόγου (Δ.Σ) πρότεινε στον πρόεδρο της Λαϊκής συνέλευσης, σχετικά με την ονομασία του νέου συστηθέντος "Δήμο Πραμάντων", να αλλάξει η ονομασία αυτού και στην νέα ονομασία να περιέχει τη λέξη "ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ", διότι όντως είμεθα Τζουμέρκα. Ίδωμεν.

Η Έκδοση του περιοδικού "ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ". Στόχος μας είναι να εκδίδονται δυο περιοδικά το χρόνο.

Στις 9-1-1998 στο κέντρο "Συμπόσιο" Πέραμα Ιωαννίνων, έγινε ο ετήσιος χορός του Συλλόγου, όπου η συμμετοχή ήταν ικανοποιητική.

Τη βραδιά εκείνη τιμήθηκαν από το Ίδρυμα "ΤΟΛΗ", οι επιτυχόντες στα ΑΕΙ και ΤΕΙ.

Στις 7 Φλεβάρη 98 πολλοί χωριανοί συμμετείχαν στη δεντροφύτευση, που έγινε κάτω από τον ΑΙ - Νικολάκι του χωριού μας. Φυτεύτηκαν 2500 δέντρα περίπου. Μετά το τέλος της δεντροφύτευσης όλοι οι συμμετέχοντες σ' αυτήν απήλαυσαν πλούσιο φαγητό και Σκλουπιώτικο κρασί στο μαγαζί του χωριού μας προσφορά του Συλλόγου.

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΤΟ ΕΘΙΜΟ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΟΡΟΥ

Ένα θέμα που έχει να κάνει με την παράδοση κι τα ήθη και έθιμα του χωριού μας, απασχολεί τελευταία εκείνους τουλάχιστον τους χωριανούς που ενδιαφέρονται για την διατήρησή τους. Πρόκειται για τον γενικό χορό στην πλατεία του χωριού τις μέρες της Λαμπρής.

Όπως ξέρουμε, στο χωριό μας η μεγάλη αυτή γιορτή έκλεινε με τα "ματάκια" και το γενικό χορό την τρίτη μέρα του Πάσχα. Ήταν τότε που ζούσαν όλοι στο χωριό, εκτός των λίγων ξενητεμένων στην Αμερική και αλλού. Οι άνδρες, μαστόροι όλοι στο επάγγελμα, τουλάχιστον τις μέρες των Χριστουγέννων και του Πάσχα φρόντιζαν να βρίσκονται κοντά στις οικογένειές τους.

Με το πέρασμα των χρόνων όμως τα δεδομένα άλλαξαν. Οι περισσότερες οικογένειες σιγά σιγά εγκατέλειψαν το χωριό και εγκαταστάθηκαν στα αστικά κέντρα, κυρίως στα Γιάννενα και στην Αθήνα. Επαγγελματικά οι χωριανοί μας απέρριψαν το επάγγελμα του μάστορα. Οι περισσότεροι ακολούθησαν τα γράμματα και έγιναν υπάλληλοι ή ελεύθεροι επαγγελματίες.

Σήμερα λοιπόν δεν μπορούμε να μιλάμε για τρίτη μέρα Λαμπρής όπως παλιά. Ούτε καν για δεύτερη αφού όλοι, σχεδόν φεύγουν εκείνη τη μέρα από το χωριό. Γι' αυτό και οι προσπάθειες που έγιναν μέχρι τώρα να συγκεντρωθεί πολύς κόσμος στην πλατεία για τα "ματάκια" δεν είχαν επιτυχία. Ο γενικός χορός γινόταν βιαστικά και με μικρή συμμετοχή, τα τελευταία δε χρόνια δεν έγινε καθόλου.

Από τα παραπάνω εύκολα βγάζει κανείς το συμπέρασμα ότι ο γενικός χορός θα πρέπει να γίνεται το απόγευμα της πρώτης μέρας της Λαμπρής. Δεν υπάρχει άλλη λύση αν θέλουμε να διατηρηθεί το ωραίο αυτό έθιμο του γενικού χορού.

Εκθέτοντας τα παραπάνω, παρακαλώ το Δ.Σ. του Συλλόγου να εξετάσει την πρότασή μου για γενικό χορό την πρώτη μέρα του Πάσχα.

Κώστας Σιώτος

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΟΥΣ 1997

ΕΣΟΔΑ

Υπόλοιπο ταμείου 1/1/1997	δρχ. 152012
Από κληροδότημα Τόλη	δρχ. 120000
Από εκδήλωση Χορού - βασιλόπιτας	δρχ. 255000
Από λαχειοφόρο	δρχ. 58000
Από ημερολόγια έτους 1997	δρχ. 100000
Από ημερολόγια έτους 1998	δρχ. 155000
Από συνδρομές μελών του ΣΥΝΔΟΓΟΥ	δρχ. 138500
Από συνδρομές περιοδικού "ΚΑΘΕΡΕΦΤΗΣ"	δρχ. 132500
Από δωρεά Χαρ. Ξεκάρφωτου	δρχ. 50000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	δρχ. 1161012

ΕΞΟΔΑ

Για βράβευση μαθ. από κληροδότημα Τόλη	δρχ. 120000
Για εκδήλωση Χορού - βασιλόπιτας	δρχ. 242000
Για έκδοση ημερολ. - περιοδικού "ΚΑΘΕΡΕΦΤΗΣ"	δρχ. 324000
Προσκήσεις - ταχ. τέλη - φωτογραφίες κλπ	δρχ. 56000
Για φωτ/φα, γραφικά, στεφάνια, μετάλλια	δρχ. 46000
Για ενοίκια Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	δρχ. 788620

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Δ. ΤΟΛΗΣ

Ο δευτερότοκος γιός του Δημητρίου και της Ευγενίας Τόλη Βασίλης, γεννήθηκε στις 14 Σεπτέμβρη του 1926 στο χωριό μας Αμπελοχώρι (Σκλούπο). Έμαθε τα πρώτα του γράμματα στη γενέτειρά του

με δάσκαλο τον Δ. Κ. Τόλη, που διανύει σήμερα το 96ο έτος της ζωής του.

Σπούδασε ιατρική επιστήμη στο πανεπιστήμιο Αθηνών. Νυμφεύθηκε την Βασιλική, πρωτότοκο θυγατέρα του διαμένοντος στις Η.Π.Α., Αμπελοχωρίτη, Κωνσταντίνου Γιώτη Πάνου στην Ελλάδα το 1955 και αναχώρησε για την Αμερική, όπου συνέχισε τις σπουδές του.

Με μεγάλη προσπάθεια, υπεράνθρωπη κάποτε κατόρθωσε να διακρίνεται, ανάμεσα στους συναδέλφους του, για τον χαρακτήρα του, την ανεξάντλητη

εργατικότητα του και το ήθος του το ηπειρωτικό.

Απέκτησε την ειδικότητα του χειρουργού και αργότερα του αγγειοχειρουργού.

Διακρίθηκε για τις γνώσεις του, την εργατικότητα του και την υπευθυνότητά του. Έβλεπε τον άνθρωπο σαν ιερό πράγμα του Θεού. Επέτυχε να λάβει τον τίτλο του επιμελητή και διευθυντή κλινικής και άσκησε την ειδικότητα του χειρουργού - αγγειοχειρουργού στην ALTOONA της Πενσυλβανίας των Η.Π.Α. στο Γενικό Νοσοκομείο MERCY HOSPITAL σαν μέλος του επιτελείου του ιδρύματος αρχικά και μετέπειτα πρόεδρος, μόνιμα, της Εταιρείας των χειρουργικών ειδικοτήτων του Νοσοκομείου. Απέκτησε κύρος, επιβολή και τη συμπάθεια των συναδέλφων του και όλου του παραιατρικού και βοηθητικού προσωπικού και όλων των απασχολούμενων στο ίδρυμα. Η προσωπικότητά του επιβλήθηκε σύντομα στην πόλη ALTOONA και ενέπνεε το σεβασμό στους κατοίκους τους επώνυμους και στους απλούς ανθρώπους της. Οικογενειάρχης με αυστηρές ελληνοορθόδοξες αρχές επέτυχε να δώσει στα τέκνα του, δύο θυγατέρες και το γιό του, ελληνοπρεπή αγωγή, ανατροφή και μόρφωση. Ασχολήθηκε και με την ανασυγκρότηση της ελληνοορθόδοξης κοινότητας της περιοχής, εγγράφοντας συνεχώς και νέα μέλη και αυξάνοντας τη δράση της. Βοήθησε με όλες του τις δυνάμεις τους ελληνικής καταγωγής συναδέλφους του και τους Έλληνες γιατρούς που έφθана στις Η.Π.Α. για να συνεχίσουν τις σπουδές του.

—39—

Η δράση του αυτή εκτιμήθηκε από τον αρχιεπίσκοπο Αμερικής και εξελέγη σύμβουλος της Α.Χ.Ε.Π.Α., της οποίας υπήρξε ένα από τα πιο δραστήρια μέλη της.

Του προτάθηκε η αντιπροεδρία μετά την αναγνώριση της δράσης του απ' όλους τους υπευθύνους για την Ένωση του απόδημου Ελληνισμού των Η.Π.Α.

Στα τέλη του 1982, τιμήθηκε με την ανώτατη διάκριση των χειρουργών, του μέλους του Διεθνούς Κολλεγίου των χειρουργών, που σπάνια απονέμεται ακόμη και σε χειρουργούς με υψηλούς ακαδημαϊκούς τίτλους.

Εχοντας αποκαταστήσει τα τέκνα του, που αποφοίτησαν από ανώτατα ιδρύματα των Η.Π.Α., είχε αποφασίσει να διαθέσει όσες δυνάμεις του απέμειναν για την μεγάλη αποστολή του κορυφαίου Ελληνοορθόδοξου Σωματίου στις Η.Π.Α. της Α.Χ.Ε.Π.Α.

Διαμένοντας στην Αμερική περισσότερο από 40 χρόνια και σκληρά εργαζόμενος, νοερά βρισκόνταν στην Ελλάδα, τα Γιάννενα και ακόμη περισσότερο στη γενέτειρά του, το Αμπελοχώρι που κάθε χρόνο το καλοκαίρι, κάποτε με την οικογένειά του ολόκληρη και άλλοτε μόνος του κατέφθανε να βρεθεί ανάμεσα από τους συγχωριανούς μας που τόσο αγάπησε. Όλα τα έβλεπε στο χωριό του φωτεινά και επαναλάμβανε: "Πατρίδα σαν τον ήλιο σου, ήλιος αλλού δεν λάμπει", όπως και το "χώρα ελληνικό" και που επιθύμισε τις τελευταίες στιγμές της ζωής του.

Μοίρα σκληρή του έκοψε το νήμα της ζωής του αλλά ευδόκησε να αναπαύεται τον ύπνο του δικαίου, στον κήπο της περιβλέπτου Ιωαννίνων, από τις 19 του Φλεβάρη του χρόνου που φεύγει (1998).

Αμπελοχωρίτης

ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΑΡ. ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ

Ήταν το τρίτο κατά σειρά παιδί της Βασιλικής και του Χαριλάου Μπαλωμένου. Παντρεύτηκε την Αθηνά Ν. Κώστα με την οποία απέκτησαν τέσσερα παιδιά. Τη Βασιλική, τη Χρυσούλα, το Γιάννη και το Χαρίλαο.

Οικοδόμος στο επάγγελμα, εργάστηκε κυρίως στα Γιάννινα. Τα τελευταία χρόνια δραστηριοποιήθηκε πολύ στη δημιουργία του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κιάφας, του οποίου υπήρξε η ψυχή του.

Ήταν εργατικός και καλός οικογενειάρχης και σαν χαρακτήρας ανοιχτόκαρδος, γελαστός και πάντα ετοιμόλογος. Το αστείο χιούμορ που διέθετε θα μας λείψει πολύ.

Πέθανε στις 7/1/97 από ανακοπή καρδιάς σε ηλικία 63 χρονών.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΚΟΥ

Στις 23 Οκτωβρίου 1997 απεβίωσε στην Αθήνα ο Θεόδωρος Νίκου. Ο Θόδωρος, όπως συνηθίζαμε να τον λέμε, ήλθε σε πρώτο γάμο με την αδελφή του Χρήστου Αναστασίου πατέρα του Γιάννη Πανάξιου. Από το γάμο αυτό απέκτησε τρία παιδιά: Τον Κώστα, το Γιάννη και την Αγλαΐα.

Μετά το θάνατο της πρώτης συζύγου του, ο Θόδωρος ήλθε σε δεύτερο γάμο με την Κωσταντούλα, αδελφή του Βασίλη Τσιούρη. Από το γάμο αυτό απέκτησε δύο παιδιά: Το Νίκο και το Βασίλη.

Με τον αναπάντεχο θάνατο του παιδιού τους Βασίλη κλωνίστηκε η υγεία τους και η σύζυγός του Κωσταντούλα πέθανε από τη λύπη της πολύ γρήγορα.

Ο Θόδωρος που ήταν εμπειροτέχνης και εργάστηκε σε διάφορες τεχνικές εταιρείες, μετά την συνταξιοδότησή του έμεινε στην

Αθήνα.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΣΟΥΛΑΣ

Πέθανε στις 3 - 4 - 97, σε ηλικία 94 χρονών. Παντρεύτηκε τη Μαρία το γένος Κ. Καλαντζή και απέκτησαν τέσσερα παιδιά: Αθηνά, Δημήτριο, Γιάννη και Αθανάσιο.

Μάστορας στο επάγγελμα και άριστος τεχνίτης στις πλακοσκεπές (στέγες με πλάκα) ίσως ήταν και ο μοναδικός στην περιοχή.

Στα βλαχοχώρια που πήγαινε πολλές φορές για δουλειά οι άλλοι μαστόροι που δούλευαν εκεί έλεγαν: "Ο Μάστορ - Νίκος δεν σκεπάζει απλά, αλλά ράβει τις στέγες". Ήθελε να πουν ότι τις στέγες που έφτιαχνε είχαν εφαρμογή, σιγουριά και καλαισθησία.

Τάφηκε στο χωριό.

ΑΝΔΡΕΑΣ Κ. ΝΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 25 - 3 - 1996 απεβίωσε στην Αθήνα ο Ανδρέας Νουτσόπουλος. Ο Ανδρέας ήλθε σε πρώτο γάμο με την Αικατερίνη Γ. Νίκου και απέκτησαν μια κόρη την Αικατερίνη. (Η Αικατερίνη είχε την κακή τύχη να πέσει θύμα τροχαίου ατυχήματος στην Αθήνα).

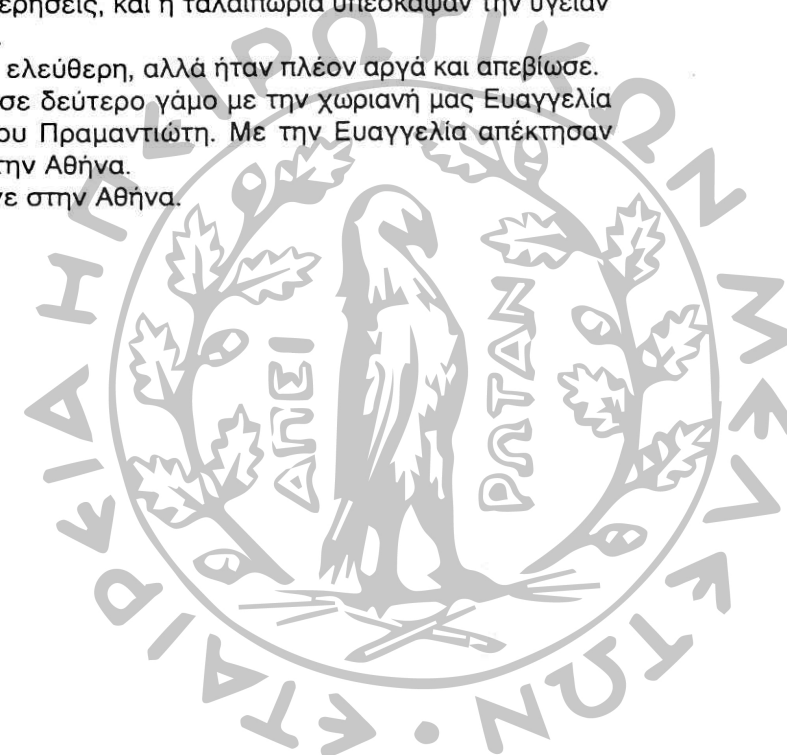
Κατά τον εμφύλιο πόλεμο ο Ανδρέας και η σύζυγός του επιστρατεύθηκαν, παρά τη θέλησή τους, από τον Δ.Σ. Ο Ανδρέας κατόρθωσε και δραπέτευσε από τις τάξεις του Δ.Σ. μέσα σε μια εβδομάδα.

Η σύζυγός του Αικατερίνη, από την αγωνία της και τη στεναχώρια της για την τύχη του Ανδρέα, γιατί δεν γνώριζε αν δραπέτευσε και επιπλέον οι κακουχίες, οι στερήσεις, και η ταλαιπωρία υπέσκαψαν την υγεία της και αρρώστησε βαριά.

Ο Δ.Σ. την άφησε ελεύθερη, αλλά ήταν πλέον αργά και απεβίωσε.

Ο Ανδρέας ήλθε σε δεύτερο γάμο με την χωριανή μας Ευαγγελία Κ. Γέροντα χήρα Χρήστου Πραμαντιώτη. Με την Ευαγγελία απέκτησαν δυο αγόρια και ζούσαν στην Αθήνα.

Η κηδεία του έγινε στην Αθήνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΓΕΡΟΝΤΑΣ

Στις 28 - 4 - 96 απεβίωσε στον Πειραιά ο Γιάννης Γέροντας. Από πολύ μικρό παιδί πήρε το δρόμο της ξενιτιάς.

Φεύγοντας από την Γκιούρου, όπως ο ίδιος έλεγε, πήγε στον Πειραιά. Εκεί ασχολήθηκε με πολλά επαγγέλματα και έξιπνος καθώς ήταν πρόκοψε. Παντρεύτηκε και απέκτησε τρεις κόρες. Αλεξάντρα - Αικατερίνη και Ευδοκία.

Οι κόρες του όταν ήταν μικρές, τις έπαιρνε η σύζυγός του και τις έφερνε στο χωριό τα καλοκαίρια. Ο Γιάννης λόγω εργασίας σπάνια ερχόταν. Από τον καιρό που συνταξιοδοτήθηκε κάθε πανηγύρι ερχόταν και έμεινε αρκετές μέρες στο χωριό. Του άρεσε να επισκέπτεται τα γνώριμα μέρη εκεί που έζησε παιδί: Το Στενό, τη Γκιούρου, τις Στάνες.

Την 1 - 2 - 98 πέθανε και σύζυγός του Μαρίκα

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΣΙΩΤΟΣ

Στις 25 Φεβρουαρίου 1996 απεβίωσε στο Φορτόσι Ιωαννίνων ο Δήμος Σιώτος.

Ο Δήμος παντρεύτηκε τη Βασιλική Γ. Σπύρου και απέκτησαν τέσσερα παιδιά: Την Ανθούλα, το Νίκο, το Χρήστο και τον Κώστα.

Οι δυσκολίες που υπήρχαν στο χωριό μας το Αμπελοχώρι μετά το 1950 (ούτε συγκοινωνία, ούτε φως, ούτε Γυμνάσιο για τη μόρφωση των παιδιών του) αναγκάστηκε να εγκατασταθεί στο Φορτόσι.

Ο Δήμος, μάστορας στο επάγγελμα, ήταν ο χαρούμενος, ο γελαστός, ο αστείος της παρέας που εργαζόταν.

Από τότε που συνταξιοδοτήθηκε δεν έπαψε να επισκέπτεται το αγαπημένο του χωριό το αμπελοχώρι. Σε κάθε λύπη και χαρά πρώτος ο Δήμος βρισκόταν στο χωριό.

Εκεί που τάφηκε, στο Νεκροταφείο της Φανερωμένης Φορτοσίου, θα αντικρίζει απέναντι τα αγαπημένα μέρη του χωριού, Αϊ - Νικόλα. Αϊ - Λια, τα Ζαγόρια που πέρασε τα παιδικά του χρόνια.

Να είναι ελαφρύ το χώμα του Φορτοσίου που τον σκέπασε.

ΔΩΡΕΕΣ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο Μιχάλης Δημ. Σιώτος, πρόσφερε το ποσό των 50.000 δρχ. το οποίο διατέθηκε για την κατασκευή εικονίσματος στη μνήμη της ανηψιάς του Ελένης Απ. Σιώτου.

***

Ο Κώστας Γρηγ. Πάνος, στη μνήμη των γονέων του πρόσφερε το ποσό των 40.000 δρχ. για έργα στην εκκλησία του χωριού.

***

Ο Γιάννης Σωτ. Κίτσιος πρόσφερε το ποσό των 10.000 δρχ. για την τοποθέτηση πατώματος στο Ιερό της εκκλησίας του χωριού.

***

Ο Χριστόδουλος Κ. Πραμαντιώτης και ο Χρήστος Δημ. Αλεξίου, διέθεσαν το ποσό των 450.000 δρχ. για την αγιογράφηση του Ιερού της εκκλησίας Αγίου Νικολάου του χωριού μας.

***

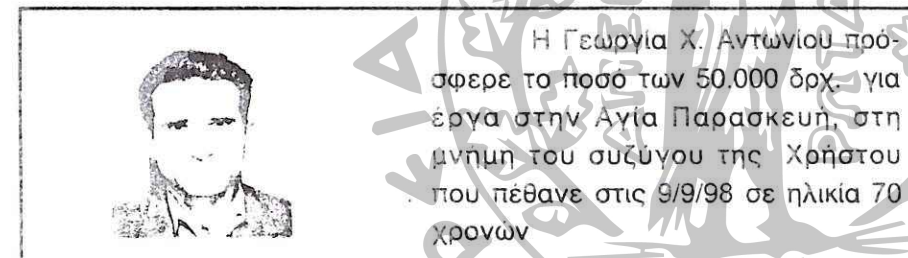
Ο Γιάννης Σπύρου πρόσφερε στην εκκλησία το ποσό των 10.000 δρχ.

***

Η οικογένεια Δημητρίου Κ. Τόλη, στη μνήμη του Βασίλη Τόλη, πρόσφερε στην εκκλησία του χωριού το ποσό των δρχ. 30.000

***

Ο Ελευθέριος Καλογιάννης, στη μνήμη του Βασίλη Τόλη, πρόσφερε στην εκκλησία του χωριού μας το ποσό των 25.000 δρχ.

Η Γεωργία Χ. Αντωνίου πρόσφερε το ποσό των 50.000 δρχ. για έργα στην Αγία Παρασκευή, στη μνήμη του συζύγου της Χρήστου που πέθανε στις 9/9/98 σε ηλικία 70 χρονών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ

- Η Βασιλική Γεωγ. Γέροντα με τον Αλέξανδρο Φώτο από τα Γιάννενα
- Η Ειρήνη Χρ. Κόκκινου με το Σωτήρη Γκαρτζονίκα
- Ο Αποστόλης Παντ. Μπαλωμενος με την Μαρία Τζούμα
- Ο Χρήστος Δημ. Σιώτος με την Βασιλική Καραβίδα
- Η Φωτεινή Ι. Σπύρου με τον Δημήτρη Γερογιάννη από τα Γιάννενα.
- Η Βασιλική Δημοσθ. Τζουβάρα με τον Αστέριο Θεοδοσίου από τη Χαλκιδική

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Η Βασιλική Ι. Νίκου   απόκτησε κορίτσι
- Η Χρυσούλα Ι. Νίκου   απόκτησε αγόρι
- Ο Χρήστος Δημ. Σιώτος   απόκτησε κορίτσι
- Ο Αποστόλης Ν. Κόκκινος   απόκτησε δύο αγόρια
- Ο Χαρίλαος Ι. Μπαλωμένος απόκτησε κορίτσι
- Η Βασιλική Σ. Εξάρχου   απόκτησε κορίτσι

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΑΕΙ ΚΑΙ ΤΕΙ - ΝΕΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

1. Αντωνίου Γεωργία του Νικολάου, Γεωπονική Αθηνών
2. Βλάχα Μαρίνα του Δημοσθένη, Γεωπονική Θεσσαλονίκης
3. Νουτσοπούλου Πηνελόπη του Κων., Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών
4. Αλεξίου Στυλιανός του Χρήστου, Σχολή Μεταλλουργών Ε.Μ.Π.
5. Μπαλωμένος Αλέξανδρος του Χαριλάου, ΤΕΙ Κοζάνης
6. Δεσπότης Σωτήρης (Βασιλικής Ν. Αντωνίου) Μουσικολογίας Ιονίου Παν/μίου
7. Στασινού Μελίνα, (Πολυξένης Παπαχρήστου) Ιατρική Θεσ/νίκης
8. Τσόκα Ιωάννα του Π. (Δήμητρας Αλεξίου) Α.Ε.Ι. Διαιτολογίας Αθηνών
9. Πατσούρα Αναστασία του Αθανασίου, Βρεφονηπιοκόμων Ιωαννίνων
10. Καινούριου Σταυρούλα (Παρθενίας Κόκκινου), Παιδαγωγικό Ιωαννίνων
11. Αναστασίου Δημήτριος του Κων/νου, Μοριακή Βιολογία Λονδίνου
12. Γιωτάκη Ζωή του Κων/νου, Ιατρική Τσεχίας
13. Νίκος Βασίλειος Ν   : ΤΕΙ Κοζάνης (Ηλεκτρολογίας)
14. Πατσούρας Κων/νος Δ.   : ΤΕΙ
15. Πατσούρα Παρασκευή Δ. : ΤΕΙ

